

Европейска мрежа за
развитие на селските райони

BG

**ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В ЕС**

№ 28

ИНТЕГРИРАНЕ НА БИОИКОНОМИКАТА

<https://enrd.ec.europa.eu>

Финансирано от

Европейска мрежа за

развитие на селските райони

Европейска мрежа за развитие на селските райони

Европейската мрежа за развитие на селските райони (ENRD) е центърът, който свързва заинтересованите страни в областта на развитието на селските райони в целия Европейски съюз (ЕС). ENRD допринася за ефективното прилагане на програмите за развитие на селските райони (ПРСР) на държавите членки чрез генериране и споделяне на информация, както и чрез улесняване на обмена на информация и сътрудничеството в селските райони на Европа.

Всяка държава членка е създала Национална селска мрежа (НСМ), която обединява организациите и администрациите, работещи в областта на развитието на селските райони. На равнището на ЕС ENRD подкрепя мрежата на тези НСМ, национални администрации и европейски организации.

За повече информация посетете уебсайта на ENRD (<https://enrd.ec.europa.eu>)

**"Европа директно" е услуга, която Ви помага да намерите
отговори на въпросите си за Европейския съюз.**

**Безплатен телефонен номер (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(* Предоставената информация е безплатна, като това се отнася и за повечето телефонни обаждания (въпреки че някои оператори, телефонни кабинки или хотели може да Ви таксуват).

Главен редактор: Неда Скакеля, Началник на отдел, ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ в ЕК.

Редактор: Дерек МакГлин, Елена Ди Федерико, звено за контакт на ENRD.

Текстът на ръкописа е финализиран през юли 2019 г. Оригинална е версията на текста на английски език.

Повече информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<https://ec.europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2019 г.

ISSN 1831-5267 (версия за печат)

ISSN 1831-5321 (PDF)

© Европейски съюз, 2019

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Съдържанието на тази публикация не изразява непременно становищата на институциите на Европейския съюз.

Текстът в публикацията е само с информационна цел и не е правно обвързващ.

Отпечатано от Bietlot в Белгия

Отпечатано върху рециклирана хартия, на която е присъдена маркировката на ЕС за графична хартия

(<http://ec.europa.eu/ecolabel/>)

Можете също да поръчате едно копие на хартия безплатно чрез уебсайта на Книжарницата на ЕС:

<https://publications.europa.eu/en/publications>

Благодарности

Благодарим на Национална селска мрежа в България за превода на оригиналния текст от английски на български език.

Основни сътрудници: Бен Алън; Бианка Кавичи; Лаура Яласьоки; Клуни Кийнлейсайд; Галина Медина; Джоан Потър; Тим Уилс.

Оформление: Benoit Goossens (Tipik)

Снимка на корицата © Freepik

ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В ЕС № 28

СЪДЪРЖАНИЕ

ИНТЕГРИРАНЕ НА БИОИКОНОМИКАТА

© Европейски

Въведение	2
1. Политика за биоикономика за селските райони	4
2. Привличане на стойност в селските райони	11
3. Подкрепа на политиката за предизвикване на промяна.....	19
4. Привличане на нови инвестиции	26
5. Индивидуални регионални и местни подходи	32
6. Набиране на скорост.....	37

Въведение

Темата на този Преглед на развитието на селските райони в ЕС е интегрирането на биоикономиката. Предвид насочването на вниманието предимно върху начина, по който обществото управлява природните си ресурси по устойчив начин, селските райони в Европа все повече се подготвят да берат плодовете от биоикономиката. Въвеждането на новата Стратегия за биоикономиката на ЕС има за цел допълнително да ускори този процес.

През 2018 г. Европейската комисия възобнови своята Стратегия за биоикономика на ЕС и план за действие. Актуализираният подход надгражда върху достигнатите прозрения от публикуването на първоначалната стратегия през 2012 г.

Определението за биоикономика гласи: „онези части от икономиката, които използват възобновяеми ресурси от земята и морето, като земеделски култури, гори, рибни ресурси, животни и микроорганизми, за производство на храна, материали и енергия“⁽¹⁾.

Със своя оборот от 2,3 трилиона евро и 8,2 % от работната сила на ЕС, биоикономиката вече заема централно място в успеха на икономиката на ЕС. От тук нататък амбицията е да бъде постигнато дори повече и това да се случи по устойчив начин. Актуализираната стратегия представя подробна пътна карта за разширяване на секторите на основата на биологично производство и за отключване на инвестициите и пазарите. Тя е насочена към бързото стартиране на местни биоикономики на територията на цяла Европа.

Подновеният подход на ЕС освен това има за цел да постигне по-добро разбиране на екологичните граници на биоикономиката. Една устойчива и процъфтяваща биоикономика служи за постигане на няколко приоритета на политиките. Тя може да доведе до бъдеще на въглероден неутралитет в съответствие с целите по отношение на климата на Парижкото споразумение, както и да подкрепи модернизацията на промишлената база на ЕС чрез създаване на нови вериги на стойността и по-зелени и по-рентабилни промишлени процеси.

Устойчивата и кръгова биоикономика може да превърне биологичните отпадъци, остатъците и отпадъчните материали в ценни ресурси и да стимулира иновациите и мотивите, които да помогнат на търговците и потребителите да намалят хранителните отпадъци с 50% до 2030 г.

Освен че устойчивата биоикономика може да донесе повсеместни ползи за икономиката, обществото и околната среда, тя е от особено значение за работещите в областта на развитието на селските райони. Това е така, защото биоикономиката обхваща всички сектори и системи, които разчитат на биологични ресурси (като животни, растения, микроорганизми и извлечена биомаса, включително органични отпадъци), които сами по себе си обикновено до голяма степен се свързват със селските райони. Следователно биоикономиката включва и свързва: земните екосистеми и услугите, които осигуряват; всички първични сектори, които използват и произвеждат биологични ресурси (най-вече земеделие и горско стопанство, но също така рибарство и аквакултури); както и всички икономически и промишлени сектори, които използват биологични ресурси и процеси, за да произвеждат храни, фуражи, продукти на биологична основа, енергия и услуги. Фактът, че обработването на биомаса е най-ефективно при източника подчертава силния потенциал за селските райони.

Казано по-просто, пълното разгръщане на една устойчива европейска биоикономика се очаква да създаде работни места и да доведе до растеж в селските райони чрез нарастващото участие на първичните производители в местните биоикономики и чрез разнообразяване на местните стопански дейности. Следователно възможността за веригите на стойността включва както земеделците, така и

(1) Европейска комисия, ГД „Изследвания и иновации“, <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm>

и МСП в селските райони, които не са свързани с първичното производство.

Стратегията на ЕС предвижда силна и бързоразвиваща се стартираща екосистема в биотехнологичния сектор. Постигането на пълен потенциал ще изисква инвестиции, иновации, разработване на стратегии и въвеждане на промени в системите на различни сектори като земеделие, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост и секторите на основата на биологични ресурси.

Засилването на конкурентоспособността в Европа и създаването на работни места е основна цел на подхода на ЕС към биоикономика. Освен че подкрепя иновациите и стимулира развитието на пазара за продукти на биологична основа, биоикономиката предлага важни възможности за разкриване на нови работни места, регионално икономическо развитие и подобро териториално сближаване, включително в отдалечените и периферните райони.

Тематичната група по интегриране на биоикономиката на ENRD⁽²⁾ предоставя информация относно начините, по които политиката за биоикономика може да бъде използвана в подкрепа на селските райони. Порталът за биоикономика в селските райони на ENRD⁽³⁾ е още един полезен източник на информация за последните гледни точки и представя примери от реалния живот. Правилното въвеждане означава не само съществени нови източници на доходи за селскостопанските производители и лесовъдите; това също така ще стимулира икономиките в селските райони чрез повишаване на инвестициите в умения, знания, иновации и нови бизнес модели – съгласно препоръките в Декларацията от Корк 2.0(4) от 2016 г.

СТРУКТУРА НА ПУБЛИКАЦИЯТА

1. Политика за биоикономика за селските райони

Въведение в Стратегията за биоикономика на ЕС от гледна точка на развитието на селските райони

2. Привличане на стойност в селските райони

Разглеждане на веригите на стойността в биоикономиката и как те могат да бъдат адаптирани, за да носят ползи за селските райони.

3. Подкрепа на политиката за предизвикване на промяна

Разглеждане на различните инструменти на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) в подкрепа на биоикономиката в селските райони и начините за съчетаване на различните инструменти за подпомагане.

4. Привличане на нови инвестиции

Как могат предприемачите в селските райони да финансират своите проекти в областта на биоикономиката? Разглеждат се няколко варианта за финансиране на проекти за бизнес на основата на биологични ресурси в селските райони.

5. Индивидуални регионални и местни подходи

Поглед отвъд Стратегията за биоикономика на ЕС, за да се поясни какво могат да направят местните и регионалните участници, за да укрепят биоикономиката в селските райони.

6. Набиране на скорост

Профил на различните подходи за повишаване на осведомеността, създаване на максимална стойност и развитие на новите умения, необходими за подхранване на биоикономиката, които селските райони биха могли да възприемат.

Звено за контакт на ENRD

(2) https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/greening-rural-economy/bioeconomy_en

(3) https://enrd.ec.europa.eu/greening-rural-economy/bioeconomy/rural-bioeconomy-portal_en

(4) Декларацията от Корк 2.0 излага основните проблеми на селските общности и възможните отговори чрез политиката, https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/events/2017/cork-declaration-berlin/cork-declaration-2-0_en.pdf

1. Политика за биоикономика за селските райони

© Unsplash

Тази статия изследва произхода и развитието на биоикономиката в Европа и как тя може да бъде подкрепена в селските райони. Получените като резултат нови вериги на стойността в биоикономиката биха могли да послужат като катализатор за развитието на селските райони и да подобрят устойчивото използване и управление на природните ресурси.

ВЪЗНИКВАНЕ

УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА

ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА КРЪГОВА ИКОНОМИКА

ВЪЗНИКВАНЕ

Понятието биоикономика може да е относително ново, но концепцията, която се крие зад него, е формирала основата на човешкото общество поколения наред. „Преди индустриалната революция и откриването на ископаемите горива икономиките на Европа и останалата част от света са били по същество на основата на биологични ресурси. Производството на хранителни продукти, фуражи и влакна, а оттам и на биомаса, винаги е било от решаващо значение за икономическия растеж и развитие.“⁽¹⁾ При все това разчитането на определени ресурси, които са способствали растежа и развитието на повечето модерни икономики, е обект на обстойна проверка както поради надигащите се обществени предизвикателства (изменение на климата и влошаване на състоянието на околната среда, свързано със застрашаването на природните ресурси), така и поради осъзнаването, че голяма част от ресурсите, на които разчита обществото, са изчерпаеми. Това пробуждане не е внезапно, а по-скоро постепенно осъзнаване на идеята, че Европа е трябвало да използва ресурсите си по-ефективно при начина на развитие на икономиката си.

Стратегията за биоикономика на ЕС е приета през 2012 г.⁽²⁾ и съдържа някои ключови определения и потребности на биоикономиката, като се съсредоточава предимно върху научните изследвания. Нейните цели, които остават до голяма степен непроменени, се концентрират върху подготвянето на почвата за едно по-иновативно, ефективно използващо ресурсите и конкурентоспособно общество, което съчетава продължителната сигурност с устойчивото използване на възобновяеми ресурси за промишлени цели, като същевременно осигурява опазването на околната среда. В тази връзка, стратегията набелязва пет цели за биоикономиката: осигуряване на продължителна сигурност; устойчиво управление на природните ресурси; намаляване на зависимостта

Фигура 1. Деветте цели, специфични за ОСП, и биоикономиката

от невъзобновяеми източници; смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него; и създаване на работни места и запазване на конкурентоспособността на ЕС.

Следователно, целта на политиката за биоикономика е не просто увеличаване на продуктите от земеделие или от биомаса, но и постигане на видимо по-устойчиво използване на ресурсите, смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него и насърчаване на устойчив растеж. Това означава, че биоикономиката е тясно свързана с дневния ред на кръговата икономика, който набляга на ефективното оползотворяване на ресурсите, повторното им използване и по-устойчивите практики на потребление и производство. Приемането на Стратегията и плана за действие за кръгова икономика на ЕС през 2015 г. придвижи европейското мислене напред по отношение на начина на

постигане на ефективно използване на ресурсите в цялата икономика, включително биоикономиката.

Това беше последвано от преразглеждане на Стратегията за биоикономика на ЕС през 2017 г.⁽³⁾ Заключениеето беше, че са необходими допълнителни инвестиции, че е нужно да се адресират новопоявилите се цели на политиката (включително глобалните ангажменти към Целите на ООН за устойчиво развитие и към смекчаване на изменението на климата) и да се дефинират ясни показатели, за да се гарантира, че биоикономиката функционира в рамките на ограниченията на природните ресурси. Пътната карта от 2018 г. със заглавие „Актуализация на стратегията за биоикономика от 2012 г.“ утвърди отново основната цел на стратегията за биоикономика и предостави актуализиран план за действие с три ключови цели и 14 конкретни мерки, като наблегна върху създаването на кръгова биоикономика,

(1) H. Hoff, F.X. Johnson, B. Allen, L. Biber-Freudenberger, J.J. Förster (2018) *Sustainable bio-resource pathways towards a fossil-free world: the European bioeconomy in a global development context*, Политически документ, съставен за конференцията IEEP Think2030, Брюксел, октомври 2018 г.

(2) Европейска комисия (2012) *Иновации за устойчив растеж: биоикономика за Европа*, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1f0d8515-8dc0-4435-ba53-9570e47dbd51/language-en/format-PDF/source-102979648>

(3) Европейска комисия (2017) *Преразглеждане на Стратегията за биоикономика на ЕС от 2012 г.*, https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/review_of_2012_eu_bes.pdf

съсредоточена върху постигането на Целите на ООН за устойчиво развитие и ангажиментите на ЕС за намаляване на емисиите на парникови газове и същевременно допринасяща за развитието на селските райони. Трестепенният план има следните цели: 1) да укрепи и разрасне секторите на основата на биологични ресурси, да отключи инвестициите и пазарите; 2) бързо да развие местните биоикономики на територията на цяла Европа; и 3) да установи екологичните ограничения на биоикономиката.

Осъзнаването на необходимостта от увеличени инвестиции е от решаващо значение. В допълнение към Тематичната инвестиционна платформа за кръгова биоикономика с бюджет от 100 милиона евро, създадена в съответствие с първата цел, посочена по-горе, се реализират инвестиции в научни изследвания чрез предложеното увеличение във

финансирането на научноизследователска и развойна дейност, насочена към земеделието и биоикономиката.

От централно значение за създаване на благоприятни условия за биоикономиката в ЕС ще бъде Общата селскостопанска политика (ОСП), която разполага с необходимите инструменти и бюджет за способстване на промяна в селското и горското стопанство и по-широкообхватните селскостопански сектори. Новата Стратегия за биоикономика подчертава въздействието върху селските райони и необходимостта от подпомагане на първичните производители във веригите на стойността.

След 2020 г. ОСП ще се стреми да действа в посока постигане на деветте специфични цели (Фигура 1), като всичко това може да бъде улеснено

чрез развиване на една устойчива биоикономика. Биоикономиката е изрично посочена в една от целите на ОСП – във връзка с „оживени селски райони“, по-конкретно в целта „Насърчаване на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително биоикономиката и устойчивото горско стопанство“⁽⁴⁾. Всяка държава членка ще има за задача да състави Стратегически план по ОСП, в който да набележи своите цели и очаквани резултати в съответствие с тези девет цели. Поради тази причина е от съществено значение стратегическите планове по ОСП да бъдат хармонизирани с целите на Стратегията за биоикономика на ЕС и публичните средства чрез ОСП да се използват за подкрепа на устойчивото развитие на биоикономиките на ЕС и на държавите членки.

УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА

В основата си идеята за биоикономиката е идея за преход, за промяна от култура на свръхконсумация и изчерпване на ресурсите към култура, в която икономическият растеж върви ръка за ръка с възстановяването на природните ресурси, на които разчита икономиката. Растежът в рамките на екологични граници е част от този идеал, но въпреки това е прекалено наивно да се смята, че биоикономиката може директно да замени основаната на изкопаеми горива икономика. Това не може да се случи или поне не в този момент.

Потреблението на суровини на глава от населението в ЕС е многократно по-високо от това, което би могло да бъде удовлетворено чрез използване само на биомаса от конвенционални производствени системи и подходи. Много държави в ЕС разчитат на внос на хранителни продукти от съседните на тях държави или от по-далечни територии. Следователно развитието на биоикономиката следва да насърчава устойчивото и взаимно допълващо се използване на ресурси, вместо да добавя към натиска върху

ресурсите. „Една нова икономика на основата на биологични ресурси или биоикономика може да помогне за решаване на дилемата между удовлетворяване на нарастващото търсене на стоки и услуги от увеличаващото се и все по-заможено население и същевременното спиране на свръхексплоатацията на ресурсите и разрушаването на екосистемите и биоразнообразието и смекчаване на изменението на климата. [...] Преходът към такава биоикономика като част от цялостния преход към устойчивост насърчава зеления и приобщаващ растеж и излизането извън границите на „природните икономики“ с ниска производителност и интензивните на суровини икономики, основани на изкопаеми горива, които вече са достигнали предела си“ (Hoff et al, 2018).

Развитие в рамките на наличните ресурси означава, че самата биоикономика е необходимо да бъде високоефективна, насочена към предоставянето на приоритетни продукти и услуги за населението и вливаща се в икономика, която се превръща все повече в кръгова такава. Постигането на по-всеобхватна

кръгова икономика (т.е. икономика, в която потреблението е намалено и се основава на принципите на повторно използване и рециклиране) е предпоставка за успешното и устойчиво развитие на биоикономиката.

Традиционно дейностите в биоикономиката се разглеждат до голяма степен от гледна точка на производството, т.е. това, което може да се произведе от биомаса, за да замести или допълни невъзобновяемите материали в икономиката. Манифестът на заинтересованите страни в биоикономиката⁽⁵⁾ (2017) отбелязва, че „Напредъкът в научните изследвания и възприемането на иновациите в областта на биоикономиката ще даде възможност на Европа да подобри управлението на природните ресурси и да разкрие нови и диверсифицирани пазари за храни и продукти на биологична основа. Това ще е важно за справяне с нарастващото световно население, бързото изчерпване на множество ресурси, увеличавания екологичен натиск и изменението на климата, тъй като е необходимо Европа радикално да промени своя

(4) https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-cap-strategic-plans_en.pdf

(5) https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/european_bioeconomy_stakeholders_manifesto.pdf

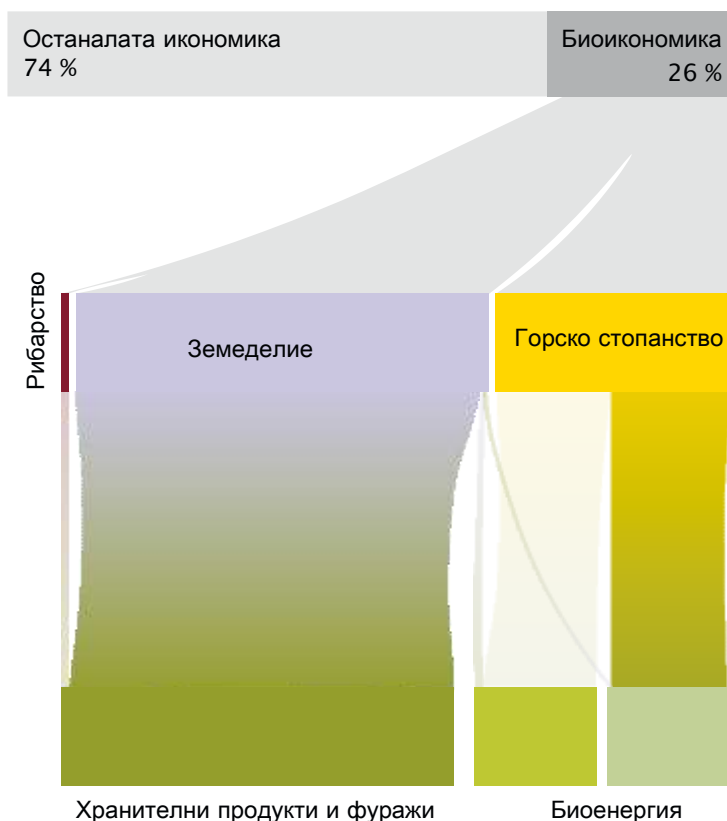
подход в производството, потреблението, преработването, съхранението, рециклирането и обезвреждането на биологични ресурси.“

Този подход помогна за реализиране на нова стойност от материали, които в противен случай биха били депонирани (като животински тор, хранителни отпадъци и остатъци от реколта) и в много случаи за подобряване на ефективното използване на ресурсите. Това от своя страна създаде нови вериги на стойността в икономиката на селските райони, като същевременно помогна за постигане на по-зелено общество.

Макар замяната на изкопаемите горива и невъзобновяемите материали и енергия да е от ключово значение за постигане на по-зелена европейска икономика, това е само част от общата картина на това, което би-могло да бъде по-устойчива и кръгова икономика. Биоикономиката може, а някои биха настоявали, че трябва, да включва всички икономически ползи от управлението и използването на природни ресурси. Затова следва да се отправи поглед отвъд производството на биомаса за материали, химикали и енергия и да се включи управлението и опазването на природните местообитания и ландшафти, включително на водните потоци, и рециклирането на биоγενни вещества и органична материя обратно в почвите, което помага не само за защита и подкрепа на обществата, но и за много повече от това. Тези биоикономики, основани на услуги, вече съществуват и са част от гръбнака на обществото в селските райони, подкрепяни от Програмите за развитие на селските райони (ПРСР). Въпреки това те рядко са включени в стратегиите за биоикономика на държавите членки.

Фигура 2. Материални потоци на биоикономиката в икономиката на ЕС (Доклад № 8/2018 на Европейската агенция за околна среда)

Селското стопанство в момента допринася за около 63% от общото предлагане на биомаса в ЕС, горското стопанство – 36%, а рибарството – по-малко от 1%. 62% от биомасата се използва за хранителни продукти и фуражи, а по около 19% – за материали и енергия.

Източници: Проект JRC Biomass; Доклад относно биоикономиката от 2016 г.

ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Основната част от биоикономиката може да бъде проследена до земите, обработвани от земеделците и лесовъдите. Рибарството и аквакултурите също са от значение, но в момента заемат много по-малък дял от биоикономиката (220 000 работни места, 11 млрд. евро оборот и 7 млрд. евро добавена стойност). Производството на биомаса, независимо дали под формата на

на дървесина или земеделски култури, подхранва биоикономиката и осигурява заетост в селските райони. Очакваните настоящи ползи от биоикономиката за земеделието и горското стопанство са 9,7 милиона работни места, оборот в размер на 430 млрд. евро и близо 200 млрд. евро добавена стойност в икономиката⁽⁶⁾. Развиването на нови вериги

на стойността в биоикономиката от тази биомаса създава допълнителна стойност, както например е случаят в Ирландия, където частните дружества, изследователските институции и земеделците създадоха проекта EIP-AGRI, който ще помогне на земеделските производители да увеличат доходите си, като станат преработватели на биомаса, а не просто доставчици на сурова биомаса.

(6) <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/6/1745>

ПРАКТИЧЕСКИ ПРИМЕР: ВЕРИГИ НА СТОЙНОСТТА В БИОИКОНОМИКА, ОСНОВАНА НА УСЛУГИТЕ

ESPUBIKE, Испания – финансиране от програмата за развитие на селските райони подкрепя проектирането на кръгова велоалея с дължина 146 км в регионалния парк Сьера Еспуня. Проектът финансира и разработването на уебсайт (<http://espubike.com/en/>) и профил в социална мрежа за привличане на заинтересовани посетители. Маршрутът подкрепя местната икономика, тъй като велосипедистите, които го следват, са потенциални потребители на местния бизнес около пътеката, и стимулира развитието на устойчив туризъм в района. Маршрутът е там, за да се възползва от красивия добре поддържан природен ландшафт.

- https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/espubike_en

Популяризиране на традиционни хранителни продукти в регион Мазовше, Полша – полска НПО използва финансиране от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) за разработване на кулинарен маршрут, конкурс за ястия и поредица от образователни курсове. Кулинарният маршрут в Мазовше е стартиран за популяризиране на местните процедури и за увеличаване на тяхната видимост, включително чрез филм и книга. Организиран е кулинарен конкурс с награди за най-добрите местни и традиционни продукти в Южно Мазовше.

- www.razemdlaradomki.pl
- https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/promoting-traditional-food-products-mazovia-region-poland_en

Проектът ще осигури нови възможности за разнообразяване на селскостопанското производство и ще допринесе за намаляване на емисиите на ПГ в селскостопанския сектор⁽⁷⁾. За първичните производители и участниците в селскостопанската дейност ще бъде от решаващо значение да притежават необходимите способности в тези нови вериги на

стойността и да бъдат в състояние да заемат справедлив дял от добавената стойност.

Тези цифри обаче представляват ограничен поглед върху биоикономиката и се концентрират само върху икономическите дейности, свързани с производството и промишления процес на създаването на биомаса. Заетостта и добавената

стойност, свързани с туризма, помогнаха за избягване на неблагоприятните въздействия (като наводнения), благодарение на ефективното управление на земите, а ползите за природата, макар и да не са измерени с цифри, биха увеличили значително тази добавена стойност (вижте примерите, свързани с услуги, на тази страница). Новата Стратегия за биоикономика на ЕС отчита някои от тези по-широки понятия – от опазването на природата и възстановяването на здрави екосистеми, до увеличаване на капацитета за поглъщане на въглерод на почвите и горите.

Подкрепата за развитие на селските райони чрез ОСП е важен източник на финансиране за реализиране на ползите от биоикономиката в селските райони, особено чрез развитието на вериги на стойността и свързаната с тях инфраструктура и съоръжения. От своя страна развитието на биоикономиката крие потенциал да подкрепи целите на ОСП, като жизнеспособно производство на храни, устойчиво управление на природните ресурси и действия по отношение на климата, балансирано териториално развитие и осигуряване на справедливи доходи за земеделските производители. Настъпването на тази промяна изисква да се вземат под внимание екологичните и социалните потребности: подкрепа за добавяне на стойност в селските райони и практики, които са по-ефективни по отношение на ресурсите, екологосъобразни и чувствителни към климата, заедно с осигуряването на нови и иновативни крайни продукти.

Предвид факта, че по-голямата част от европейските граждани живеят в градските райони, е налице естествен поток от биомаса, биогенни вещества и добавена стойност от селските към градските райони, т.е. от мястото, където се образува биомасата, към мястото, където се произвеждат, продават и консумират повечето продукти. Една от възможностите

при развитието на веригите на стойността в новата устойчива икономика на селските райони е засилване на връзките между селските и градските райони и разработване на нови начини да се гарантира, че потоците от стойност, материали, биогенни вещества и енергия могат да бъдат върнати обратно в тези първични сектори, при земеделските

(7) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/bioeconomy_casestudy_ie_biorefinery.pdf

производители и лесовъдите.

Фигура 3 изобразява верига на стойността в една кръгова биоикономика, която позволява поток на биомаса и стойност, който започва от първичните сектори в селските райони, преминава през производството, търговията и накрая към потребителите в градските райони, след което си проправя път обратно към селските райони.

Важно е да се гарантира, че участниците в селскостопанската дейност, и по-специално първичните производители, имат полза (в добавена стойност) и са мотивирани да бъдат част от кръговата икономика и да намалят натиска върху природните ресурси. Гарантирането, че материалите след потребление, като например биогенните вещества от компостираните хранителни отпадъци и друга биомаса, ще се върнат обратно в селските райони, е едно от предизвикателствата пред внедряването на кръговата биоикономика, което изисква специални мерки и политики, както и мрежи за транспорт и доставка. Освен това е важно да се отчете, че кръговият характер може да се случи на всеки един етап от веригата на стойността, а не само във фазата на излизане от употреба.

Внедряването на кръговия характер в съществуващите биоикономики и затварянето на веригата на биогенните вещества, енергията и материалите би могло да създаде благоприятни условия за това, както в примера на общността в Икшкиле (Латвия), където ненужните овощни плодове са използвани за производство на плодови сокове за консумация от местното население (вижте практическия пример на тази страница). Това обаче крие известни трудности и разчита на развитието на добре функциониращи вериги на стойността в биоикономиката, които надграждат върху оползотворяването на отпадъците и ресурсите и в които продуктите са създадени по начин, който позволява отпадъците от тях да бъдат оползотворени.

Веригите на стойността на основата на услуги, като тези, които са свързани със селския туризъм, не включват материални потоци, но генерират икономическа, екологична и социална стойност в зависимост от природните дадености на селските райони, например чрез настаняване в земеделски стопанства, туристически обиколки или отдаване на оборудване под наем. Тези дейности допълнително помагат за

Фигура 3. Кръгова икономика – връзката между селски и градски райони

разнообразяване на доходите на земеделските стопанства, като така увеличават заетостта в селските райони и намаляват излагането на рискове, свързани със зависимостта единствено от продукцията (например болести по културите или животните, суша).

Добавената стойност от биоикономиката трябва да е налице във всички етапи от веригата на доставките, от производителите (земеделци и лесовъди) до преработвателите, производителите на крайния продукт и потребителите. Потребителите от своя страна трябва да са наясно със своята роля като фактори, които улесняват биоикономиката, чрез решенията, които

които вземат при закупуване на хранителни продукти и други стоки от земеделските и горските стопанства. Кръгова икономика означава да се мисли както в посока от стопанството до трапезата, така и в посока от трапезата до стопанството.

НОВА УСЛУГА В ОБЩНОСТТА В ИКШКИЛЕ – ПРОИЗВОДСТВО НА ПЛОДОВИ СОКОВЕ⁽¹⁾ (ЛАТВИЯ)

Местно сдружение забелязва, че много хора с частни овощни градини в общността не успяват да консумират всички узрели есенни плодове от дърветата си. Понякога хората изхвърляли ябълките и крушите, които са им в повече, а същевременно купували плодови сокове за лична консумация. Сдружението закупува резачка за плодове, модерни сокоизтисквателни машини, опаковъчно оборудване и малък уред за сушене на плодове. Така създадената услуга за местната общност е мобилна, за да може оборудването да бъде доставено директно до клиента. Като резултат от проекта излишните плодове са използвани за производство на плодов сок, вместо да бъдат изхвърлени. Това съживява местната икономика и намалява хранителните отпадъци. Около 400 души от общността използват тази услуга всеки сезон. Така консумацията на местни плодове (ябълки, круши и горски плодове) се увеличава, включително и в местното училище, което допринася за по-здравословния режим на хранене на учениците.

(1) https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/new-service-ikskile-community-juice-production_en

СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА КРЪГОВА ИКОНОМИКА

Разработването на нови вериги на стойността на основата на продукти и услуги в биоикономиката изисква планиране и ангажиране на различни участници в селскостопанската дейност. Наличието на ясно послание и посока е от ключово значение. Това означава обединяване на планове и стратегии, които често са коренно различни, в една съгласувана визия за селските райони. Тези стратегии може да включват дългосрочните стратегии за ниски емисии⁽⁸⁾ и съществуващите стратегии за биоикономика и кръгова икономика на държавите членки. Новите стратегически планове на ОСП след 2020 г. предлагат възможност за обединяване на тези стратегии и за оформяне на целите им по съгласуван начин, свързан с механизмите за финансова и друга подкрепа.

И докато биоикономиката е добре установена, развиването на нови вериги на стойността може да отнеме време, да изисква дългосрочни инвестиции и нови знания и умения.

Това означава обединяване на нови участници в селскостопанската дейност със съществуващите такива, за да изследват, развиват и въвеждат нововъведения, като подновяват усилията си да ангажират и предоставят възможности за участници в селскостопанската дейност, които вече срещат трудности в борбата за място в по-установената агрохранителна верига. Това изисква подкрепа, съвети и осведоменост. Трябва освен това да се включат механизми за компенсиране на първите, предприели този ход, както и за защитата им от рисковете, свързани със сектор, който разчита на постоянно развиваща се комбинация от технологии и познания. Гъвкавостта за адаптиране и промяна също ще бъдат от значение, тъй като те предотвратяват блокирането на системата там, където изборите възпрепятстват промените.

С развитието на устойчиви вериги на стойността в биоикономиката на селските райони ще бъде важно да се гарантира, че те привличат стойност в селските райони (вижте страница 11) чрез използване на ОСП и други

ЦЕНЕН РЕСУРС ЗА БИОИКОНОМИКАТА

Тематичната група (ТГ) по „Интегриране на биоикономиката“ на ENRD обединява практикуващи в областта на развитието на селските райони от различни държави членки с цел изследване на начина, по който биоикономиката функционира в селските райони. Нейната цел е да насърчи разработването на вериги на доставка в устойчива биоикономика в селските райони, които да подпомагат икономическия растеж и заетостта.

От септември 2018 г. ТГ работи върху анализа на националните и регионалните стратегии за биоикономика и върху изследването на настоящи инициативи в държавите членки на ЕС. Нейна задача е да предостави поглед върху съществуващите възможности за развитие на бизнес модели на основата на биологични ресурси в селските райони.

По повод семинара на ENRD: „Биоикономиката: използване на възможността за селските райони на Европа“⁽¹⁾, на 3 юли 2019 г. тематичната група представи препоръки за най-добри начини за подкрепа на развитието на устойчива биоикономика чрез настоящите Програми за развитие на селските райони на ЕС и бъдещите стратегически планове на ОСП.

Порталът за биоикономика в селските райони на ENRD⁽²⁾, който допълва работата на ТГ, е полезно хранилище на документи, свързани с европейски и национални политики, вдъхновяващи примерни проекти в областта на биоикономиката и новини и събития за биоикономиката в селските райони.

(1) https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/enrd-seminar-bioeconomy_en

(2) https://enrd.ec.europa.eu/greening-rural-economy/bioeconomy/rural-bioeconomy-portal_en

допълващи инструменти на политиката за предизвикване на промяна (вижте страница 19) и чрез привличането на местните действащи лица (вижте страница 37) чрез подходи, адаптирани към местния и регионалния контекст (вижте страница 32), които носят нови инвестиции (вижте страница 26). Разработването на дребномащабни бизнес модели и прости и несвързани с големи разходи технологии, които първичните производители да могат да използват самостоятелно, би могло да играе роля в предоставянето на възможности за тях в този развиващ се сектор. Тези теми са разгледани по-подробно в настоящото издание на Преглед на политиката на ЕС за селските райони чрез надграждане върху работата на тематичната група по интегриране на биоикономиката на ENRD⁽⁹⁾.

(8) Регламентът относно управлението на Енергийния съюз част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“. Изискване на регламента е държавите членки да изготвят дългосрочни стратегии за ниски емисии за следващите 50 години с цел постигане на дългосрочните цели на Парижкото споразумение по икономически целесъобразен начин, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ac5d97a8-0319-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1&format=PDF

(9) https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/greening-rural-economy/bioeconomy_en

2. Привличане на стойност в селските райони

© Rawpixel

Привличането и задържането на стойност в биоикономиката в селските райони предлага голям потенциал за бъдещ растеж. Тази статия разглежда какво представляват веригите на стойността в биоикономиката и как те могат да бъдат адаптирани, така че да носят ползи за селските райони.

БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

БИОМАСАТА И СИСТЕМИТЕ, НОСЕЩИ СТОЙНОСТ В БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

СЪЗДАВАНЕ НА УСТОЙЧИВИ СИСТЕМИ НА СТОЙНОСТТА

БИОЕНЕРГИЯТА И НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ В ГОРСКОТО СТОПАНСТВО

БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Селското и горското стопанство имат дълга история на вливане на стойност в европейската икономика. Те освен това са в центъра на европейската биоикономика, тъй като осигуряват изобилни количества биологични ресурси, като заедно обхващат 84% от територията на ЕС. Тези сектори от своя страна са тясно свързани със селските райони. Това означава, че селските райони, които осигуряват дом и препитание на милиони хора, играят основна роля в смекчаването на изменението на климата чрез улавяне на въглерода, както и че те са в основата на действията за преминаване към различни от невъзобновяемите материали и източници на енергия. В дългосрочен план една процъфтяваща биоикономика би трябвало да допринесе за създаването на повече работни места и растежа в селските райони, както и евентуално за повторното заселване на определени райони.

Устойчивата биоикономика в селските райони зависи от множество фактори, включително от създаването на устойчиви и местни вериги на стойността, които благоприятстват кръговото и каскадно използване на биологичните ресурси. За да се установи видът вериги или системи, носещи стойност, които трябва да бъдат разработени, е важно първо да се характеризира специфичният потенциал на биоикономиката на даден селски район и видовете стойност, които биомасата може да предложи на местно ниво.

В съответствие с подхода, възприет от Стратегията за биоикономика на ЕС, понятията „биомаса“ и „биологични ресурси“ тук са използвани като синоними, като и двете се отнасят за „животни, растения, микроорганизми и извлечена биомаса, включително органични отпадъци“⁽¹⁾. В контекста на селските райони това обхваща разнообразен набор от ресурси – от

дърветата до микробиомите в почвата.

Градското земеделие и общинските рафинерии за биологични отпадъци са шумно популяризирани в цял свят и представляват чудесен начин за представяне на идеята за биоикономиката на градското общество. Действително богатство от биомаса обаче може да бъде открито в селските райони. В действителност районите с по-ниска плътност на населението предоставят биологични ресурси и стойност, която може да бъде използвана и създавана в различните сектори.

Чрез вековното обработване на земите и управление на горите селските райони допринесоха съществено към икономиката. Европа е място, където се среща многообразие от климат и почви, което води до разнообразна биомаса, подходяща за множество приложения, включително за иновативни такива, носещи висока стойност. Някои примери включват енергийни култури, странични потоци (остатъци) от земеделието, рибарството и горското стопанство, продукти от градинарството и недървесни горски продукти.

Тази биомаса може да бъде превърната в биоенергия и биогорива (например етанол), химикали (например лепилни компоненти, захарни алкохоли) и биопродукти (например биопластмаса). Настоящите практики включват транспортиране на големи количества биомаса от производствените обекти (полетата) до преработвателните обекти, без да се обръща особено внимание на страничните потоци и отпадъци, което води до загуба на стойност и ниска степен на преразпределяне на ползите в местните общности.

Това означава, че са необходими нови подходи за създаване на стойност и различни бизнес модели, за да се запази преобразуването на биомасата на местно ниво доколкото е възможно и с възможно най-малки загуби. Дългосрочната цел би трябвало да бъде създаване на взаимносвързани

устойчиви кръгови местни биоикономики, които заедно да образуват една силна кръгова икономика на ниво ЕС.

Макар и да са от голямо значение, селските биоикономики въпреки това до голяма степен зависят от производствената фаза – от земята, водните пътища и горите, които произвеждат биомасата. С изменящия се климат и очакванията множество райони да се сблъскат с тежки метеорологични явления⁽²⁾, като например продължителни суши или „нехарактерни за сезона“ замръзвания, производството на биомаса може да бъде нарушено. Възможно е местните общности да бъдат, а някои вече са изправени пред необходимостта да открият по-адаптирани и надеждни разновидности на биомаса (вижте например работата, изпълнявана от фокус групата по практики в горското стопанство и изменение на климата на Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост (EIP-AGRI)⁽³⁾). Освен това пазарите за биомаса, биоенергия и биогорива, както и за материали и продукти на биологична основа, могат да бъдат нестабилни. Всички нововъведени практики и бизнес модели трябва да обърнат внимание на този факт и да предложат начини за справяне с непредвидените ситуации за действащите лица от веригата на стойността, например чрез разнообразяване на източниците на биомаса и изграждане на силни системи, носещи стойност, които приемат множество изходни продукти и осигуряват разнообразни крайни продукти.

В допълнение към реализиране на икономическия потенциал, развитието на биоикономиката в селските райони трябва освен това да се случва с оглед на близките връзки и равновесието между ползването на земите и горите, екологичните ограничения и поминъка и благосъстоянието на местното

(1) Европейска комисия (2018) *Устойчива биоикономика за Европа: укрепване на връзката между икономика, общество и околна среда – актуализирана стратегия за биоикономиката*, https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

(2) Консултативен научен съвет на европейските академии (EASAC) (2018) *Екстремните метеорологични явления в Европа: Подготовка за приспособяване към изменението на климата: актуализация на проучването на EASAC от 2013 г.* (3) https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/agri-eip/files/eip-agri_fg_forest_practices_climate_change_final_report_2018_en.pdf

население⁽⁴⁾. Промените и новите практики на място ще имат екологични и социални въздействия. Трябва да се положат особени грижи, за да се гарантира, че те няма да застрашат дългосрочните ползи от съживяването на селските райони. Например практиките по управление на горите трябва да вземат под внимание стойността на добития дървен материал и подновяването на запасите, но и същевременно

поддържането на услугите, предоставяни от залесените райони, като осигуряване на местообитания за голямо разнообразие от видове, влияние върху местния климат и принос към цялостното благополучие на населението чрез предоставяне на достъп до природата. Този многостранен поглед върху развитието на биоикономиката постепенно си проправя път към интегриране чрез дейности, финансирани от ЕС,

изискващи оценки на устойчивостта⁽⁵⁾, актуализирани законодателни текстове⁽⁶⁾ и увеличена ангажираност на гражданското общество в разработването на политики и практики.

БИОМАСАТА И СИСТЕМИТЕ, НОСЕЩИ СТОЙНОСТ, В БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Стойността на биомасата не трябва и не може просто да бъде приравнявана в парична стойност; тя трябва да се разглежда спрямо трите стълба на устойчивостта. Биомасата притежава икономически потенциал, екологично значение и социално въздействие върху множество групи от заинтересовани лица. Успехът на системите, носещи стойност в биоикономиката, зависи от включването и на трите области в процеса на развитието им.

Понятието за „верига на стойността“ е въведено за първи път от Майкъл Портър през 80-те години на миналия век с цел анализирание на дейностите и потока от създаване на стойност и загуба с изпълнението на тези дейности в едно предприятие. Тъй като нито едно предприятие не работи във вакуум, понятието може да се разшири до „система, носеща стойност“ (или „мрежа, носеща стойност“), където се вземат под внимание различните вериги на стойността от доставчици, клиенти, дистрибутори и други действащи лица, свързани с дейността на предприятието. Проучването на една цяла система, носеща стойност, и потоците между действащите лица позволява по-голяма ефективност, иновации чрез включване на нови действащи лица и връзки и подобрение на цялостното използване и споделяне на ресурсите. Анализът на големи и комплексни системи, носещи стойност, обаче, може да

представлява предизвикателство. Макар и ръководителите на веригата на доставки или веригата на стойността да са в състояние да извършат този анализ в по-малък мащаб, това обикновено е доста по-сложно упражнение, изискващо участието на специалисти и академици.

На по-лесното за управление местно ниво може да се търсят взаимодействия и партньорства сред местните действащи лица по веригите на стойността, както и между тях, с цел оптимизиране на създаването и запазването на стойност. Този вид практика се нарича индустриална симбиоза/взаимодействие и се прилага на територията на цяла Европа. Тя не се ограничава само до промишлените зони, а би могла да бъде от огромна полза и в селските райони. Един от най-ранните примери

за индустриална симбиоза в голям мащаб в Европа е индустриален парк Калундборг в Дания. Той обединява все повече партньори, които в момента обменят 20 вида разнообразни ресурси, като биомаса, гипс и пара⁽⁷⁾.

Съгласно първоначалното определение и с цел постигане на максимална полезност, за да може дадена инициатива да се приеме за център за индустриална симбиоза, трябва да е налице кълъстер от най-малко три юридически лица, които да обменят най-малко два различни ресурса (материали, енергия, вода или вторични продукти)⁽⁸⁾. Целта на създаването на индустриални взаимодействия е оптимизиране на ползването на ресурси и затваряне на кръговрата на материалите, а в идеалния случай и едновременно намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждане на отпадъци.

© Kalundborg

Индустриален парк Калундборг, Дания

(4) Вижте например Zabaniotou, A. (2018) *Redesigning a bioenergy sector in EU in the transition to circular waste-based Bioeconomy – A multidisciplinary review*, J. Clean. Prod., <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.12.172>

(5) http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/climate-sustainable-development_en.htm

(6) Като например член 5, параграф от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, който излага „Приоритетите на Съюза за развитие на селските райони“ през програмен период 2014-2020, или предложенията на Европейската комисия за ОСП след 2020 г.

(7) <http://www.symbiosis.dk/en/>

(8) Chertow, M. (2007) 'Uncovering' Industrial Symbiosis. *Journal of Industrial Ecology* 11(1).

Този тип подход позволява и допълнително извличане на стойност от ресурсите чрез откриване на нови начини за запазването им за по-дълго в икономиката.

Докато някои индустриални взаимодействия са се образували на организационен принцип чрез обсъждания между местните заинтересовани лица (например в случая с Калундборг), финансиращите агенции и съставителите на политики също са призовани да предоставят платформи, чрез които действащите лица в биоикономиката да могат взаимно да се откриват, да създават нови връзки и да разработват още ефективни местни бизнес модели⁽⁹⁾. Един такъв пример, включващ сектор горско стопанство в Швеция, е индустриална мрежа за симбиоза в Авеста, Швеция⁽¹⁰⁾, която има дългогодишна история и включва дъскорезница и енергийното дружество, предоставящо отоплителни услуги в района. Макар и тази индустриална симбиоза да е била обикновено с малък мащаб и да е включвала малък брой действащи лица, тя се развива в посока обединяване и споделяне на ресурси, които могат да бъдат от полза както за по-широк кръг от страни, така и за околната среда. Новите стратегии за симбиоза, като Paper Province⁽¹¹⁾ във Вермланд, Швеция, разработваща рафинерия за различни биологични ресурси, която използва местни промишлени отпадъци за производство на възобновяеми продукти на биологична основа, символизират този по-амбициозен подход.

В действителност в миналото множество селски райони са се специализирали и са били съсредоточени върху ограничен брой култури или суровини, които след това са транспортирани на големи разстояния за допълнителна преработка, като остатъците от културите или материалите са считани за отпадъци. Този подход бързо елиминира стойността на биомасата от селските райони за междинните и промишлените зони, често е неефективен и създава много малък и специализиран местен пазар на труда.

© Finerpol Agenex

БИОГАЗ ПТОЛЕМАИДА, ГЪРЦИЯ

Случаят с Биогаз Птолемида⁽¹⁾, илюстриран като част от проекта SYMBI по програма Interreg⁽²⁾, е пример за индустриална симбиоза, концентрирана около биологични ресурси⁽³⁾. Компанията преобразува вторични продукти от кланица и от земеделие в биогаз, а след това в електричество и органичен тор. Първоначалната идея, на която се основава партньорството, е да се открие най-доброто решение за спазване на задълженията съгласно екологичното законодателство на всички страни по проекта. В общи линии този център за симбиоза включва звено за производство на биоенергия и органичен тор, две общински пречиствателни станции за отпадъчни води, кланица, местна мандра и други селскостопански предприятия, разположени в селските региони около Птолемида.

Въпреки че първоначалните разходи, свързани с централата за биогаз, са високи, а създаването изисква придобиване на нови знания, всичко това е подпомогнато чрез проекти, подкрепени от ЕС. В началния етап на сътрудничество е било необходимо и желание всички заинтересовани страни да поемат рисковете, свързани със създаването на нова дейност.

(1) <https://www.interregeurope.eu/policylearning/good-practices/item/1895/biogas-industrial-ecosystem/>

(2) <https://www.interregeurope.eu/symbi/>

(3) За допълнителни примери за индустриална симбиоза, макар и не конкретно свързана с биоикономиката, вижте страницата на проект „Добри практики“ по програма SYMBI (<https://www.interregeurope.eu/symbi/good-practices/>) и Финландската система за индустриална симбиоза (FISS) (<http://www.industrialsymbiosis.fi>).

Местните центрове за индустриална симбиоза в селските райони могат да помогнат за разрешаване на този проблем, особено предвид факта, че в момента има няколко иновации в биоикономиката, засягащи механизмите на стартиращи предприятия и научни институти, често въз основа на страничните потоци и остатъците от селското и горското стопанство. След като тези иновации достигнат адекватно ниво на технологична готовност и продължат напред след пилотните си фази, може да се очаква те да вземат участие в сътрудничество за индустриална симбиоза, с даване на приоритет на съоръжения в селски райони, които

оползотворяват местни децентрализирани източници на биоенергия и които са близо до източниците на биомаса. Изграждането на подобни центрове за индустриална симбиоза в селските райони не само развива местната икономика, но и осигурява на действащите лица начини да разнообразят източниците си на доходи чрез получаване на приходи от вторични продукти и потоци от отпадъци или чрез създаване на нови възможности за услуги, например свързани със селския туризъм.

(9) Проект BIO-TIC (2015) *Пътна карта за изграждане на процъфтяващ биотехнологичен сектор в Европа*,

<http://www.industrialbiotech-europe.eu/wp-content/uploads/2015/08/BIO-TIC-roadmap.pdf>

(10) <http://industriellekologi.se/symbiosis/avesta.html>

(11) <https://paperprovince.com/eng/about/>

ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Възобновяемите биологични ресурси често се считат за устойчивата алтернатива на невъзобновяемите и изкопаемите материали и горива. Макар и възобновяеми, природните ресурси може да са обект на свръхексплоатация, което от своя страна води до намаляващи добиви и загуба на огромно екологично разнообразие.

Някои ресурси вече са поставени под натиск: например в много части на Европа се наблюдава изтощаване на почвите поради различни фактори – от горски пожари в южните региони до подкисляване на въздуха в северните региони⁽¹²⁾. Загубата на селскостопанска производителност в ЕС поради най-честата форма на изтощаване на почвата – ерозия от водата, е изчислена на 0,43 % годишно, което представлява

съществена загуба за земеделския сектор в ЕС⁽¹³⁾.

Някои практики на управление на горите, обещаващи високи добиви (например монокултури) доведоха до загуба на биоразнообразие, което изисква предприемане на мерки. Биоразнообразието оказва въздействие върху дългосрочната производителност на горите; проучване в световен мащаб показва, че намаляването на биоразнообразието с 10 % може да доведе до 3 % загуба на производителност за залесените райони⁽¹⁴⁾. Въпреки че загубите може на пръв поглед да изглеждат пренебрежими, с времето те ще потиснат жизнеспособното развитие на биоикономиката и освен това ще ограничат привлекателността и

производителността на селските райони за бъдещите поколения.

Следователно устойчивостта следва да бъде първи приоритет при разглеждането на източниците на биомаса и техните възможни предназначения. Някои решения може да доведат до непосредствени икономически ползи и същевременно да рискуват да предизвикат непоправими щети и с времето да се превърнат в неблагоприятна инвестиция. Изграждането на силни системи в селските райони, носещи стойност, въз основа на ефективна комуникация между всички заинтересовани страни и споделено виждане за бъдещето, може да помогне за смекчаване на тези проблеми.

„ОЛЕОТУРИЗЪМ“, ИСПАНИЯ

Когато е свързан с първичното производство или природните дадености, туризмът може да бъде източник на съживяване на приходите в биоикономиката. Повишеният интерес към „екотуризма“, чиято цел е популяризиране на по-отговорни практики на пътуване, които опазват околната среда и благополучието на местното население, е една от възможностите за селските райони.

Регион Андалусия в Испания беше един от най-засегнатите райони по време на икономическата криза в края на първото десетилетие от новия век. Местните селски райони, заедно с градските центрове, все още се възстановяват и страдат от високи нива на безработица. Увеличаването на туризма в района е част от процеса на възстановяване, особено в райони около градове като Севиля и Малага. Разглежда се и възможността за предложения и дейности, свързани със селския туризъм, включително т.нар. „олеотуризм“, чиято цел е изследване на традициите и обичаите на маслиновите насаждения и производството на маслиново масло⁽¹⁾ и „екологично и луксозно настаняване“⁽²⁾ с висока добавена стойност.

Тези дейности могат да бъдат включени в съществуващи мрежи за създаване на стойност и допълнително да подкрепят дългосрочната жизнеспособност на местните селски (често чисто селскостопански) предприятия чрез допълнително увеличаване на продуктите и стойността, предлагани на потребителите⁽³⁾.

Въпреки че селският туризъм може да помогне за съживяване на региона, както се е случвало в градските и крайбрежните райони, развитието му понякога може да се окаже за сметка на устойчивостта. Един от основните поводи за тревога е недостигът на вода: Андалусия е един от регионите в Европа с най-горещ климат, който е претърпявал множество периоди на суша през последните десетилетия. Следователно, развитието на устойчив селски туризъм изисква обсъждане и съгласие между различните заинтересовани страни, включени в процеса (като например туристически фирми, собственици на земи и гори, земеделци, съставители на политики и местни органи). В някои райони този подход на действие вече е възприет, но напредъкът е бавен поради различни проблеми, като например липсата на информираност на местното население по темата за устойчивостта⁽⁴⁾.

(1) Millán Vázquez de la Torre, María Genoveva, Luis Amador Hidalgo, and Juan Manuel Arjona Fuentes, *El oleoturismo: una alternativa para preservar los paisajes del olivar y promover el desarrollo rural y regional de Andalucía (España)*, Revista de Geografía Norte Grande 60 (2015): 195-214.

(2) E.g. La Donaira (<https://ladonaira.com>)

(3) Вижте например <https://www.elmundo.es/andalucia/2018/07/12/5b477897e5fdea62728b459b.html>

(4) Vázquez de la Torre, Genoveva, Luis Hidalgo, and Juan Arjona Fuentes, *Sustainable Rural Tourism in Andalusia: A Swot Analysis*, International Journal of Advances in Management and Economics 2.1 (2013).

(12) Проект SoCo (2009) *Down to earth: Soil degradation and sustainable development in Europe*, https://esdac.jrc.ec.europa.eu/ESDB_Archive/eusoils_docs/other/EUR23767_Final.pdf

(13) Panagos, Panos, et al., *Cost of agricultural productivity loss due to soil erosion in the European Union: From direct cost evaluation approaches to the use of macroeconomic models*, Land degradation & development 29.3 (2018): 471-484.

(14) Liang, Jingjing, et al. (2016) *Positive biodiversity-productivity relationship predominant in global forests*, Science 354.6309.

СЪЗДАВАНЕ НА УСТОЙЧИВИ СИСТЕМИ, НОСЕЩИ СТОЙНОСТ

Жизнеспособността на системи, носещи стойност в селската биоикономика, зависи до голяма степен от тяхната устойчивост и способността им да оцелеят при промените в климата, биомасата и пазарите. Специфична особеност на голяма част от биологичните ресурси е тяхната сезонност. Системите, носещи стойност, които са изградени въз основа на конкретни форми на биомаса, трябва да отчитат тази особеност, за да бъдат жизнеспособни. Възможно ли е като изходни продукти да се използват няколко вида биомаса, чиито периоди на събиране следват един след друг? Може ли биомасата да се съхранява по ефикасен и икономически целесъобразен начин за преработване през цялата година? Това са въпросите, на които трябва да обърнат внимание всички системи, носещи стойност. Това на практика изисква тясно сътрудничество между селскостопански производители, собственици на гори, преработвателни структури и други действащи лица, за да се постигне балансирано оперативно натоварване през цялата година.

Производството на биомаса и събирането на реколтата се влияят от екстремните метеорологични условия и други природни явления. Една устойчива система трябва да бъде в състояние да оцелява при такива условия и да се връща към нормалното си функциониране във възможно най-кратки срокове. Заради изменението на климата в някои части на света вече се наблюдава драстично увеличение на този тип явления, а много други части на света скоро също ще бъдат изправени пред същите проблеми. Необходимо е да се обърне внимание на това при оценката на потенциала на системите в биоикономиката, носещи стойност. Тази подготовка трябва да се извърши в допълнение към подготовката за изменението на климата като цяло, при която определени области ще претърпят промени по отношение на видовете биомаса, които са способни да произвеждат.

Устойчивостта на атлантическите селски райони на изменението на климата е изследвана като част от проекта „RiskAquaSoil“ по програма InterReg⁽¹⁵⁾. Набелязани са три критични момента: необходимостта от по-

© Unsplash, Warren

целесъобразно управление на почвите, по-ефективно управление на водите и увеличаване на ангажираността на местната общност и развиване на уменията за управление на риска. Няма универсално решение за всеки от тези аспекти. Например, изискванията към управлението на водите варират, тъй като някои атлантически региони са изправени пред все повече речни наводнения, докато тези, които са отдалечени от речните басейни, трябва да се справят със сушите. Освен това необходимите стъпки за увеличаване на устойчивостта са свързани с различни действащи лица по мрежата за създаване на стойност, а не само с тези, които са пряко ангажирани с производството на биомаса. Местната общност, включително институциите, като застрахователните компании, трябва да адаптират предложенията си спрямо нарастващите заплахи.

Необходимостта от единна местна общност е подчертана и от проекта „RETHINK“⁽¹⁶⁾, който разглежда 14 практически примера и установява

пет общовалидни принципа на устойчивостта за селските райони. Значението на социалното сближаване е един от основните аспекти, тъй като това подпомага жизнеспособността на региона чрез непрекъснат и динамичен отговор на различни предизвикателства, като демографски промени и промени в производството. Освен останалите ползи, авторите посочват, че развиването на силни връзки между действащите лица може да помогне за гледната точка относно селското стопанство у тези, които не се занимават с такава дейност, и да смекчи риска от противопоставяне на нови селскостопански дейности и от намеса при проекти върху обработваема земя.

(15) <http://whitakerinstitute.ie/project/risk-aqua-soil/>

(16) Ashkenazy, Amit, et al., *Operationalising resilience in farms and rural regions—findings from fourteen case studies*, Journal of Rural Studies 59 (2018): 211-221.

БИОЕНЕРГИЯТА И НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ В ГОРСКОТО СТОПАНСТВО

Биоенергията – децентрализирано производство на енергия за възраждане на промишлеността

В ЕС 17,5% от потреблението на енергия е от възобновяеми източници, малко под целта от 20%, поставена от Директивата за възобновяема енергия за 2020 г. 63% от тази възобновяема енергия представлява биоенергия, произведена от биомаса⁽¹⁷⁾. В световен мащаб сценариите на Междуправителствената експертна група по изменение на климата (IPCC) за енергиен преход показват, че биоенергията има потенциал да допринесе с до 50% за първичната енергия в световен мащаб до 2050 г.⁽¹⁸⁾.

Биоенергията разчита на три основни потока: горско стопанство, земеделие и отпадъци. В момента най-голям е приносът на горското стопанство, като биомасата от селското стопанство притежава потенциал да посрещне нарастващите потребности от биогорива и биогаз. С увеличаване на необходимостта от биомаса за енергия (за транспорт, отопление и електричество) в световен мащаб, възниква и необходимостта от избягване на конкурирането за ресурси и земеползване между производството на хранителни продукти, фуражи, материали и химикали и производството на биоенергия и биогорива. Този натиск върху земеползването от своя страна насърчава иновативните промишлени решения за увеличаване на ефикасността и разнообразяването на изходните суровини, включително използване на странични потоци, които преди това са считани за отпадъци⁽¹⁹⁾. На Европейско ниво преминаването към местните налични възобновяеми изходни ресурси би трябвало също така да подпомогне енергийната сигурност и да доведе до по-ниска зависимост от внос на горива⁽²⁰⁾.

Селските райони имат едно основно предимство, когато става дума за

производство на биоенергия – биомасата се намира в близост до тях. Това благоприятства производството и потреблението на енергия на местно ниво, като същевременно намалява необходимостта от транспортиране, което от своя страна би намалило печалбите и би увеличило емисиите. Децентрализираното и адаптирано към местните нужди производство на биоенергия освен това дава възможност за справяне с някои проблеми, например управлението на отпадъците, като същевременно ползите се запазват. Въпреки това разработването на централи за биоенергия в селските райони не винаги е безпроблемно, тъй като многобройните ангажирани заинтересовани страни, като земеделски производители, представители на местното управление и местните жители, може да имат взаимноизключващи се потребности⁽²¹⁾. Внедряването на централа за биоенергия може да изисква високи предварителни инвестиции, които могат да бъдат източници на разногласия при разпределянето на местните ресурси. В допълнение, това може да наложи промяна на съществуващата логистика и договори за биомаса на местно ниво, което може да бъде в ущърб на заварените оператори. Освен това промяната в ландшафта може да отблъсне местната общност и да са необходими многобройни обсъждания и ясно комуникиране на очакваните положителни резултати от производството на биоенергия на местно ниво. Включването на биоенергията като една от стоките за обмен в мрежа за създаване на стойност може да послужи като начин за включване на местните субекти в процеса.

Picardie Biomasse Energie (PBE) във Франция доставя биоенергия

(електрическа и топлинна) от биомаса, добита на местно ниво по устойчив начин. Тази успешна компания, която е създала десетки работни места на местно ниво, свързва няколко местни партньора и дава възможност за допълнително развитие на промишлеността в един изключително селски район. Голяма част от биомасата, използвана от обекта, идва от отпадъчните потоци от селското и горското стопанство, при спазване на строгото екологично законодателство⁽²²⁾, като биомасата се събира в рамките на разстояние от 250 км с цел ограничаване на транспортните разходи и емисиите. Произведеното електричество се добавя към националната електрическа мрежа, а топлинната енергия се използва от голямо предприятие за преработка на храни като част от процеса на консервиране, както и от други бизнеси⁽²³⁾. Преди това топлинната енергия е произвеждана от изкопаеми горива.

Вече съществуват няколко източника на биомаса за биоенергия, които не водят до пряка конкуренция с производството на храни и фуражи, а други са в процес на разработка. Например дървесните видове като топола и върба могат да се отглеждат в трудни за обработване земи, които не са подходящи за жизнеспособно земеделие. Освен това те осигуряват екоуслуги, които ги правят подходящи за включване в мрежи за създаване на стойност – освен високата производителност при генериране на биомаса за биоенергия, те могат да послужат като суровини за биоинженерство и да се използват в проекти за рекултивация на земи⁽²⁴⁾.

(17) https://bioenergyeurope.org/wp-content/uploads/2019/03/Key-Findings-2018_final.pdf

(18) O. Edenhofer, R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, K. Seyboth, P. Matschoss, S. Kadner, et al. (2011) *IPCC special report on renewable energy sources and climate change mitigation*, Cambridge University Press, Cambridge United Kingdom and New York, NY, USA.

(19) Monforti, F., et al., *The possible contribution of agricultural crop residues to renewable energy targets in Europe: a spatially explicit study*, *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 19 (2013): 666-677.

(20) https://bioenergyeurope.org/wp-content/uploads/2019/03/Key-Findings-2018_final.pdf (стр. 13)

(21) Zabaniotou, A. (2018) *Redesigning a bioenergy sector in EU in the transition to circular waste-based Bioeconomy – A multidisciplinary review*, *J. Clean. Prod.*, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.12.172>

(22) <http://www.akuoenergy.com/fr/cbem>

(23) <https://pbenergie.com>

(24) Washington State University (Extension). *A roadmap for poplar and willow to provide environmental services and build the bioeconomy* (2018).

Горско стопанство – възможности за разнообразяване за създаване на максимална стойност

Горите обхващат около 43% от територията на ЕС⁽²⁵⁾ и предоставят суровини за множество установени приложения, като производство на мебели и хартия. Освен това те предлагат сред най-добрите места за туризъм.

Разнообразяването на продуктите от горското стопанство започва на ранен етап, когато от страничните потоци, някога считани за отпадъци, започва да се извлича все повече стойност. Пълният потенциал на горите се реализира след пълноценното включване на недървесните горски продукти (НДГП). Съгласно определението на Организацията по прехрана и земеделие (FAO) НДГП представляват „продукти с биологичен произход, различни от дървесина, добивана от гори, други залесени земи и дървета извън горите“ и включват хиляди продукти, включително гъби, плодове, цветя, листна маса, дървесна кора и животински продукти (например пчелен мед). Макар и приблизителната

обща стойност на НДГП да е едва около 10% от стойността на облата дървесина, те могат да заемат голям дял в системата, носеща стойност, в райони, където добивът на дървесина не е рентабилен (вижте практическия пример Del Monte de Tabuо на стр. 40).

При сравнение на търсенето и предлагането, настоящото производство на НДГП в Европа не може и не се очаква да се увеличи до степен да отговаря на търсенето. Въпреки това е възможно добиването на стойност чрез повишаване на производството или чрез увеличаване на добавената стойност. Производството на НДГП в Европа често е с много висок стандарт и може да се позиционира във високи ценови клас на пазара. Това може да бъде постигнато чрез сертифициране (например биологично производство), внимателно брендиране (например занаятчийска продукция с обозначение за територия) и партньорства

(например използване на местна продукция в популярен ресторант). Освен това може да се разработят дейностите, свързани с НДГП, за генериране на приходи от туризъм (например организирани излети за бране на гъби).

DEMONETERBO: СЪЗДАВАНЕ НА НОВА ВЕРИГА НА СТОЙНОСТТА

Протеините са неразделна част от здравословното хранене както за хората, така и за животните. В момента ЕС внася около 70% от необходимите протеини, поради нарастващото търсене на месни продукти (и от там нарастващо търсене на протеини като добавки към фуражите), докато същевременно обработването на култури, богати на протеини, през последните години намалява⁽¹⁾.

Мрежата DemoNetErbo е създадена в Германия като част от усилията за обръщане на тенденцията. Тя обединява земеделски производители, отглеждани култури с високо съдържание на протеини, като грах и фасул, с цел споделяне на знания и най-добри практики за усвояване на отглеждането на бобовите култури и за създаване на устойчиви местни вериги на стойността за храни и фуражи на основата на бобови култури. Този тип усилия се ползват от средата на подкрепяща политика, тъй като например Европейският парламент гласува резолюция, призоваваща към стратегия за насърчване на отглеждането на култури, богати на протеини⁽²⁾.

Грахът и фасулът предоставят услуги за екосистемата, които са от голяма полза за земеделските производители, като най-същественото е, че извършват биологична фиксация на азота. Това дава възможност за намаляване на ползването на торове

по време на растежа на бобовите култури, както и на културите, отглеждани след тях, което ги прави идеални при ротацията на култури. Въпреки ползите, култивирането на грах и фасул в големи мащаби почти липсва в Европа, тъй като земеделските производители не желаят да навлязат на пазара, поради липсата на знания за най-добрите сортове семена и липсата на установени вериги на стойността за брането им. Мрежата DemoNetErbo се справя с тези два проблема, както и с някои други, чрез споделяне на информация и обсъждания, на които се срещат различни групи от заинтересовани страни. Резултатите са обещаващи – няколко земеделски производители вече са включили бобови култури в нивите си, а някои местни земеделски общности се обединиха за създаването на кооперативи, които се занимават със съхранението на бобовите култури и съоръженията за производство на храни и смесване за производство на фуражи⁽³⁾. Тези видове инициативи създават нови вериги на стойността на местно ниво, които намаляват необходимостта от транспортиране, предоставят справедливо възнаграждение за земеделските производители и осигуряват високо ниво на проследимост за скотовъдците и потребителите.

(1) [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/Join/2013/495856/IPOL-AGRI_ET\(2013\)495856_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/Join/2013/495856/IPOL-AGRI_ET(2013)495856_EN.pdf)

(2) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/plants_and_plant_products/documents/report-plant-proteins-com2018-757-final_en.pdf

(3) http://www.demoneterbo.agrarpraxisforschung.de/fileadmin/user_upload/Bilder/Bioland_WSK_AB_Engemann_Aufenanger_Schwein.pdf (местна верига на стойността – растения, богати на протеини, събиране, съхранение и смесване като част от кооператив, разпространение на животински фуражи)

(25) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190321-1>

3. Подкрепа на политиката за предизвикване на промяна

© Unsplash

Биоикономиката среща силна подкрепа в политиката за развитие на селските райони. Тази статия илюстрира как настоящите мерки на ЕЗФРСР и други фондове на ЕС могат да окажат подкрепа за една по-силна биоикономика и да внесат промяна по места. Освен това е представен поглед напред към възможностите, предлагани от Стратегическите планове на ОСП за следващия програмен период.

БИОИКОНОМИКАТА И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ПРИБЪЩАВАЩО ПЛАНИРАНЕ ЗА ПО-УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА НА МЕСТНО НИВО

ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАН ЗА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА

ВЪЗМОЖНОСТИ В СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПЛАНОВЕ НА ОСП

БИОИКОНОМИКАТА И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Биоикономиката е в основата на развитието на селските райони, защото потребността на обществото от икономическа, социална и екологична промяна изисква устойчив и ефективен по отношение на ресурсите подход в използването на ресурсите в селските райони. Въпреки че първоначалните разисквания за ролята на биоикономиката често се концентрират върху осигуряване на продоволствена сигурност и производство на биомаса, която да замести невъзобновяемите енергийни източници, бъдещата биоикономика трябва да осигури по-широка гама от стоки и услуги, като същевременно подкрепя по-разнообразни бизнеси и работни места в селските райони.

Управлението на земите в селските райони осигурява за градските райони услуги, свързани с опазването на околната среда, които стават все по-важни с все по-осезаемите ефекти от изменението на климата и метеорологичните тенденции. Те включват например съхранение на води от наводнения, защитата от горски пожари и подобряване на качеството на въздуха.

Съществена, макар и не винаги отчитана част от биоикономиката са услугите, предоставяни от селските райони на градското население, свързани с ползване на природата и ландшафта в селските райони (за

които все повече се счита, че подобряват здравето и благополучието) чрез екологичен туризъм, отход в горски райони и земеделски стопанства и образователни обекти. Това от своя страна привлича доходи към селските райони срещу по-устойчиво дългосрочно управление на ландшафтите и биоразнообразието.

Необходимо е публично финансиране, което да ускори, подкрепи и подпомогне прехода към по-устойчива, по-широкообхватна, кръгова икономика, предвидена в стратегиите за биоикономика на ЕС и на национално ниво.

ПРИБИЩАВАЩО ПЛАНИРАНЕ ЗА ПО-УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА НА МЕСТНО НИВО

Шест приоритета на политиката за развитие на селските райони на ЕС стоят в основата на стартирането на подкрепата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) през програмен период 2014-2020. Тези по-широки приоритети на политиката са разделени на конкретни области на интервенция, наречени приоритетни области (ПО)⁽¹⁾, голяма част от които могат да бъдат приложими към насърчаването на биоикономиката.

Има два приоритета, които са особено свързани с насърчаването на устойчива биоикономика в селските райони: Приоритет 4 „Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите“ и приоритет 5 „Ефективно използваща ресурсите и устойчива към изменението на климата икономика“. Подкрепата по приоритет 1 за поощряване на трансфера на знания и иновациите в селското и горското стопанство и селските райони, по приоритет 2, който е насочен към конкурентоспособността на селскостопанския сектор и устойчивото управление на горите, както и по приоритет 6 относно аспектите на местното развитие или разнообразяване обаче също играят

решаваща роля.

Програмите за развитие на селските райони (ПРСР) на държавите членки съдържат количествени цели по избраните ПО и определят избраните мерки по програмата и разпределеното за тях финансиране, което ще бъде използвано за постигане на целите.

Основно предимство на настоящите мерки за развитие на селските райони по Общата селскостопанска политика (ОСП) е възможността за адаптиране на голяма част от тях спрямо местните или регионалните потребности. За да се направи това ефективно с цел постигане на една по-устойчива биоикономика в селските райони, е необходимо планиране на ясно определено териториално ниво в по-малък мащаб. Това означава обединяване на основните действащи лица от местните общности, които да работят съвместно с първичните производители, и тези, ангажирани с разработването на вериги на стойността на основата на продукти и услуги. Усилията, положени на този етап, ще дадат плодове по-късно, след прилагането на съгласуван план, който вече е възприет от основните

действащи лица, които разбират ползите от целенасочените мерки за подкрепа.

Този подготвителен етап отнема значително време и усилия и може да изисква умело насърчаване и събиране на значителна информация. Всички ключови етапи в процеса на планиране могат бъдат подкрепени от мерките за подпомагане на ЕЗФРСР (както е показано в карето с текст относно приобщаващото планиране на страница 21).

В някои случаи проекти по други фондове на ЕС, изпълнявани в момента или в бъдеще, биха могли да допринесат значително за развитието на биоикономиката чрез научни изследвания, иновации и практически демонстрации на иновативни методи за производство или добри практики. Тези други фондове допълват подпомагането от ЕЗФРСР чрез финансиране на различни дейности, дейности с различен мащаб или в рамките на по-дълъг времеви период, като те са достъпни за по-голям брой действащи лица, като например правителството, изследователи и НПО. Примери за това са научни изследвания, финансирани от ЕС,

(1) За повече информация относно приоритетите на развитието на селските райони и ПО, вижте https://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-figures/priority-focus-area-summaries_en

ПОДКРЕПА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ПЛАНИРАНЕ ЗА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА

1. Идентифициране на възможности за нова местна или регионална биоикономика

Това изисква разбиране на местните потребности, потенциалната база от ресурси и къде и как може да бъде добавена стойност и осигурена заетост. Ако е налице регионална стратегия, е възможно тази стъпка вече да е предприета. Ако това не е така, управляващият орган на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) може да обмисли подпомагане по M20 (за техническа помощ).

2. Обединяване на основните действащи лица и създаване на връзки

Необходимо е да се ангажират лицата, които могат да участват в разработването на предложения за кръгова биоикономика и нови или усъвършенствани вериги на стойността. Тази фаза на „мозъчна атака“ може да бъде подпомогната от някои мерки по ПРСР за финансиране на улеснена работа по групи и изследвания, включително:

- Създаване на оперативна група по EIP-AGRI⁽¹⁾, съсредоточена върху конкретен проблем/възможност, свързан с биоикономиката (M16.1). За стартиране на обсъждането относно създаването на нова група, можете да откриете полезна информация и идеи в докладите на фокус групата на EIP-AGRI, където е направена оценка на множество различни възможности за иновации, като например „сравнителен анализ на производителността на земеделските стопанства и показателите за устойчивост“ и наскоро стартираната група по „възможности за разнообразяване чрез медицински и козметични продукти на растителна основа“.
- Подкрепа на хоризонталното и вертикалното сътрудничество сред действащите лица във веригата на доставки за създаване и развитие на малки вериги на

на доставки и местни пазари (M16.4).

- Разширяване на работата на съществуваща местна инициативна група (МИГ) по програма LEADER (M19). В Белгия например LEADER организира инициативата „Пътуваща академия“, за да помогне на (потенциални) предприемачи в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор да развият идеите си за бизнес в конкретни планове. Те участват в едnodневно посещение на друга страна с възможности за съвместна работа през деня.

3. Проверка на екологичната устойчивост

Следващата важна стъпка е съпоставяне на различните възможности и гарантиране, че те допринасят, както заедно, така и поотделно, за по-устойчиво дългосрочно управление на природните ресурси. Тази стъпка може да бъде подпомогната от мерките, описани по-горе, както и чрез подкрепа за проучвания, свързани с поддържането, възстановяването и подобряването на културното и природното наследство в селата, ландшафтите в селските райони и обектите с висока природна стойност. Това включва както свързаните социално-икономически аспекти, така и действията за повишаване на информираността по екологични въпроси (M7.6).

4. Изготвяне на план за действие относно биоикономиката

При последния етап на подготовка финансирането от програмата за развитие на селските райони може да бъде насочено към съставяне на планове за развитие на общините и селата в селските райони, както и планове за защита и управление на зони от Natura 2000 и други обекти с висока природна стойност (M7.1)

(1) <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/my-eip-agri/operational-groups>

като насоките „BioStep“ относно участието на заинтересованите страни в стратегии за биоикономика⁽²⁾ и проектът „AGRIMAX“ за установяване на техническата и икономическата жизнеспособност при използване на процеси за биологично рафиниране спрямо селскостопанските и хранителните отпадъци за предлагане на нови биологични съединения за химическата промишленост, биопластмаси, хранително-вкусовата промишленост, производство на торове, опаковъчния и селскостопанския сектор⁽³⁾. В Португалия проектът „No_Waste“ (Без отпадъци) по програма LIFE изпитва потенциала на смесването на компост с пепел от изгаряне на горскостопански остатъци и органични отпадъци от производство на целулоза и хартия и използване на получения продукт за подобряване на силно киселинни почви, изтощени от рудодобив⁽⁴⁾.

Проект „No_Waste“, Португалия

(2) <http://www.bio-step.eu/results/publications/>

(3) <https://www.bbi-europe.eu/projects/agrimax>

(4) <https://www.lifenowaste.pt>

ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАН ЗА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА

Прилагането на план за устойчива биоикономика може да изисква промени и подобрения в множество аспекти на бизнесите в селските райони. Където е приложимо, тези промени може да включват:

- подобряване на съществуващите вериги на доставки и на стойността и разработване на нови такива;
- промяна на практиките и системите за управление на земите, за да се гарантира, че селскостопанските и горските сектори опазват почвите и производствения си капацитет в контекста на влиянието на изменението на климата;
- промяна на начина на управление на природните ресурси, за да се гарантира тяхната наличност за ползване и от бъдещите поколения;
- осигуряване на екологични обществени услуги, включително биоразнообразие и ландшафти с висока природна стойност, като ресурс за услуги в биоикономиката;
- добавяне на стойност към съществуващи продукти и създаване на нови такива в кръговата биоикономика;

- развиване на необходимите умения, знания и способности, за да бъде възможно всичко това.

В зависимост от избора по програмата, направен от националните или регионалните управляващи органи, може вече да са налице широк набор от варианти за подпомагане на селските райони (или да бъдат програмирани за следващия период по ОСП). Тези избори подкрепят прилагането на план за устойчива кръгова биоикономика (за повече информация относно най-важните мерки за подпомагане по ЕЗФРСР и други фондове на ЕС, вижте карето на страница 23 и таблицата на страница 24).

Постигането на преминаване към устойчива биоикономика чрез подкрепа за развитие на селските райони не е просто въпрос за избор на правилните мерки и разработване на целенасочени интервенции в отговор на потребностите на местно ниво. Това изисква обмислени и често нетрадиционни комбинации от различни мерки за мястото на предоставяне. Например, това би могло да означава съчетаване на

подкрепа за улесняване на груповите действия и изследване на вариантите както с финансова помощ, така и подкрепа чрез „меки мерки“, като например съдействие под формата на изграждане на капацитет и текущи съвети и обратна връзка при прилагането на съществени промени или създаването на нови предприятия от бизнесите.

При използване на мерки по нови начини или комбинации е важно да може да се провери дали схемите работят добре на практика и те да се адаптират, ако това не е така. За това е необходим вътрешен процес на често следене/преглед (различен от официалното отчитане по ОСП), който, ако е необходимо, може да бъде подпомогнат чрез техническа помощ по програмата (M20).

КЛЮЧОВИ МЕРКИ В ПОДКРЕПА НА ПЛАН ЗА УСТОЙЧИВА БИОИКОНОМИКА⁽¹⁾

Държавите членки и регионите могат да внедрят различни мерки от „менюто“ на ЕЗФРСР за програмен период 2014-2020 и да ги адаптират по индивидуален и целенасочен начин конкретно в подкрепа на план за устойчива биоикономика. Една от възможностите е да се състави интегриран пакет от мерки за тази цел. Има няколко мерки, които биха могли да бъдат от полза, за всеки етап на планиране и изпълнение на плана. Например:

Иновации и пилотни проекти

Мярката за сътрудничество може да подпомогне създаването на оперативни групи за устойчивост по EIP (M.16.1), след което могат да бъдат подпомогнати пилотни проекти и разработване на нови продукти, практики, процеси и технологии (M16.2). Могат да се използват малки пилотни схеми за екологично управление на земите за изпитване и усъвършенстване на иновативни подходи за устойчиво управление на земите, преди те да бъдат пуснати в действие като част от основната програма (M10.1 и M15.1). LEADER (M19) може да подпомогне дребномащабни местни инициативи, адресиращи конкретните потребности или възможности на местно ниво. Това включва пилотни проекти и иновативни подходи, които на по-късен етап могат да бъдат доразвити или приложени в по-голям мащаб.

Съвместна работа

Има няколко начина за подпомагане на различни действащи лица, за да се обединят при прилагането на своите планове на практика. Мярката за сътрудничество може да подпомогне съвместни подходи към екологични проекти и текущи екологични практики (M16.5) и да помогне на малките оператори да работят съвместно, да споделят съоръженията си и да развият и предлагат устойчив туризъм (M16.3). Предлага се подкрепа конкретно за участници във веригата на доставки, които желаят да си сътрудничат за изграждането, развитието и популяризирането на къси вериги на доставки и местни пазари (M16.4) или за осигуряване на биомаса за производство на хранителни продукти и биоенергия и за промишлени процеси (M16.6). С подкрепата на LEADER (M19) могат да се разработят и подходи за сътрудничество от местните общности или бизнеси. Те могат да включват междусекторно сътрудничество в рамките на съответната територия или сътрудничество с друга област от LEADER.

Инвестиции и добавяне на стойност

Не само ЕЗФРСР, а и други фондове на ЕС предлагат широк спектър от подкрепа за инвестиции в бизнеси и общности в селските райони. ЕЗФРСР може да подкрепи земеделски производители и лесовъди, които инвестират в инфраструктура и технологии за разработване, модернизиране и адаптиране на съществуващите бизнеси (M4.1, M4.3, M8.6). Собствениците на земеделски и горски стопанства, които се стремят към добавяне на стойност към продуктите си, могат да бъдат подпомогнати в създаването на групи от производители (M9), в присъединяването към системи за качество за селскостопански и хранителни продукти и в подобряване на популяризирането и разпространението на продукти с признато качество (M3). Освен това настоящата работна програма „Хоризонт 2020“ включва нова платформа за инвестиции, която дава достъп до финансиране за иновативни проекти, свързани с биоикономика. Тя набляга предимно на кръгови подходи в селскостопанския сектор и използване на сухоземна или водна биомаса за иновативни продукти или процеси на биологична основа или за храни, фуражи, торове или почвени подобрители.

Важна част от биоикономика са предлаганите от нея услуги, като селски туризъм, природен туризъм, отдых в горски райони, управление на околната среда и привлекателен външен вид на ландшафта в селските райони. Налице е подпомагане за стартиращи предприятия и подкрепа за инвестиции в неселскостопански дейности в селските райони (M6.2, M6.4), за инвестиции в дребномащабна туристическа инфраструктура (M7.5) и за поддържане, възстановяване и подобряване на природното наследство, ландшафтите в селските райони и обектите с висока природна стойност (M7.6), което би могло до голяма степен да се използва за възможности за екотуризъм.

Устойчиво в екологично отношение управление на земите

Бъдещето на биоикономика зависи от системи за управление на земите, които запазват плодородието на почвите и съхраняват биологичните системи, които поддържат околната среда. Това изисква промени в управлението на земите или поддържане на по-устойчиво такова управление, което често е свързано с допълнителни разходи или пропуснати приходи за бизнесите, но би могло да бъде подкрепено чрез компенсационни плащания и/или инвестиционна подкрепа по ЕЗФРСР.

Най-познати са схемите за агроекология и климат и екологични инвестиции (M10.1, M4.4). Предлага се и подобна подкрепа в областта на околната среда и горите (M15.1, M8.5), но все още не е използвана в такъв широк мащаб. Земеделските производители могат да получат достъп до подпомагане за разходи, свързани с преминаване от конвенционално земеделие към по-устойчиви и биологични системи, както и за текущи плащания за поддържане на биологичното производство (M11). Една по-малко известна система за устойчиво управление на земите е агролесовъдството, при което дърветата за дървесина или овощни култури се отглеждат заедно със селскостопански култури или добитък на равнище стопанство.

Тази система носи съществени ползи за биоикономика по отношение на разнообразяване на предлагането на хранителни продукти и суровини, укрепване на икономическата устойчивост на бизнеса и подобряване на управлението на почвите. Предлага се подпомагане както за поддържане на съществуващи системи за агролесовъдство (някои от които съществуват от векове, но в момента са застрашени), така и за създаване на нови такива (M8.2).

Изграждане на капацитет

Ключова част от всеки план за биоикономика е подобряването на капацитета на бизнесите и физическите лица, за да извършат необходимите промени. Подкрепа може да бъде получена за професионално обучение и обучение за умения, работни срещи и практически обучения, демонстрационни дейности и посещения на земеделски и горски стопанства или краткосрочен обмен във връзка с управлението на земеделските стопанства (M1). Съветниците имат решаваща роля като връзка между изследователите и стопаните на земите за установяване на потребностите на земеделците и лесовъдите, натрупване на практически опит и прилагане на знанията от изследванията към местните ситуации. Предоставянето на консултации и обучение за консултанти (M2) може да бъде особено ефективно, ако е тясно свързано с потребностите на целевите бенефициенти за конкретна схема и предоставя конкретна информация за начините за постигане на устойчиви цели. Местните групи за действие по програма LEADER също биха могли да подпомогнат местните хора в изграждането на капацитет или в подготвителни дейности.

(1) За преглед на подмерките, посочени в това каре, вижте страница 24. Пълен списък на мерките, които са актуални за периода 2014-2020, е включен в Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014 за ЕЗФРСР, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0808&from=eu>

Таблица 1. Списък с актуални мерки и подмерки за РСР

Код на мярката	Наименование на мярката	Код на подмярката	Програмни цели на подмярката
1	Трансфер на знания и действия по осведомяване	1.1	Професионално обучение и придобиване на умения
		1.2	Демонстрационни дейности и действия по осведомяване
		1.3	Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства
2	Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството	2.1	Помощ за осигуряване на консултантски услуги
		2.2	Създаване на услуги за управление на стопанството, заместване в стопанството и консултантски услуги за стопанството, както и консултантски услуги за горско стопанство
		2.3	Помощ за обучение на консултанти
3	Схеми за качество за селскостопански продукти и храни	3.1	Подкрепа за първоначално присъединяване към схеми за качество
		3.2	Подкрепа за дейности за осведомяване и популяризиране, осъществявани от групи производители на вътрешния пазар
4	Инвестиции в материални активи	4.1	Инвестиции в земеделски стопанства
		4.2	Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти
		4.3	Инвестиции в инфраструктура, свързана с развитието, модернизиранието или адаптирането на селското и горското стопанство
		4.4	Непроизводствени инвестиции, свързани с постигане на агроекологичните цели и целите в областта на климата
6	Развитие на стопанства и предприятия	6.3	Стартова помощ за развитието на малки стопанства
		6.4	Инвестиции в създаването и развитието на неселскостопански дейности
7	Основни услуги и обновяване на селата в селските райони	7.5	Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура
		7.6	Проучвания и инвестиции, свързани с поддръжане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата, ландшафта в селските райони и обекти с висока природна стойност, включително съответните социално-икономически аспекти, както и действия за повишаване на информираността по екологични въпроси
8	Инвестиции в развитието на горските територии и подобряване на жизнеспособността на горите	8.2	Създаване и поддръжка на агролесовъдни системи
		8.5	Инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми
		8.6	Инвестиции в технологии за лесовъдство и преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти
9	Учредяване на групи и организации на производители	9	Учредяване на групи и организации на производители в селското и горското стопанство
10	Агроекология и климат	10.1	Плащания за ангажименти за агроекология и климат
11	Биологично земеделие	11.1	Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие
		11.2	Плащания за поддръжане на практики и методи за биологично земеделие
15	Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите	15.1	Плащания за ангажименти по опазване на околната среда в горите и ангажименти в областта на климата
16	Сътрудничество	16.1	Подкрепа за сформирани и функциониращи оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост
		16.2	Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии
19	Водено от общностите местно развитие (BOMP)	19.1	Помощ за подготвителни дейности
		19.2	Прилагане на операции в рамките на стратегии за BOMP
		19.3	Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи
		19.4	Текущи разходи и популяризиране

ВЪЗМОЖНОСТИ В СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПЛАНОВЕ НА ОСП

Законодателното предложение на Комисията за Стратегическите планове на ОСП, които ще заместят настоящите Програми за развитие на селските райони през програмния период след 2020 г. и които ще обединят интервенциите по двата стълба на ОСП в единен програмен подход, предлага по-широки възможности за подкрепа на биоикономиката. Те са подчертани в специфичните цели за цялата ОСП, които включват „насърчаване на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително биоикономиката и устойчивото горско стопанство“ и „принос за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта“.⁽⁵⁾

Това ново предложение за ОСП включва различни интервенции за развитие на селските райони, подобни на тези от периода 2014-2020, но с не толкова подробни предписания на равнище ЕС и с много повече гъвкавост за държавите членки, които могат да ги адаптират спрямо конкретните си потребности.

Разбира се, развитието на биоикономиката също е свързано с потенциални рискове, най-вече избор за прилагане на „статукото“ от държавите членки, които ще бъдат изправени пред предизвикателствата на новите изисквания за програмиране и проверка. Като цяло настоящите предложения представят важна възможност за използване на новата ОСП за постигане на съществена промяна във фокуса за осигуряване на кръгова, устойчива биоикономика. Това обаче означава, че планирането трябва да започне сега, чрез съставяне на стабилен анализ на

аспектите на биоикономиката в SWOT анализа⁽⁶⁾, изготвен от органите на държавите членки за новите Стратегически планове по ОСП, и чрез обединяване на основните действащи лица с цел съвместно разработване на реалистични и ефективни планове.

© Gemeente

ПОЛЗИ ОТ КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА ЗА ПРОИЗВОДИТЕЛИ НА ДОМАТИ, НИДЕРЛАНДИЯ

В Уестланд – район в Нидерландия, известен с оранжерийното градинарство, Solidus Solutions разработи нов опаковъчен материал на основата на доматени влакна. Листата и стъблата от доматените насаждения, които представляват отпадъчен продукт от прибирането на реколтата, се натрошават и смесват с влакна от рециклирана хартия, при което се произвежда вид картон, който може да се използва за опаковане. Заедно с отпадъчната хартия, остатъчните материали от културите вече могат да се използват за производство на висок клас рециклируем плосък картон. Заслугата за пускането на този нов материал на пазара е на една уникална корпорация на име Bio Base Westland, в която участват растениевъди, преработватели на растителни отпадъци, предприятия за производство на хартия, научно-изследователски институции, университети, консултанти и съвети. Растениевъдите вече могат да купуват опаковките от плосък картон, обогатен с техните растителни отпадъци, и да ги използват за опаковане на произвежданите от тях домати.

Макар и този проект да не е осъществен с подкрепата на ПРСР, една такава инициатива би могла да се възползва от различни мерки по ПРСР, като например мярка 16.1 и 16.4 за обединяване на различни лица, мярка 6.2 и 6.4 за развитие на земеделски или неземеделски предприятия, или инвестиционна подкрепа чрез мярка 4.2. Брошурата за проекти по ЕЗФРСР от юли 2019 г.⁽¹⁾ показва дванадесет проекти за биоикономика, финансирани от ЕЗФРСР, като в базата данни с проекти на уебсайта на ENRD има още множество чудесни примери⁽²⁾.

Източник: „Подпомагане на устойчиви вериги на стойността в биоикономиката на селските райони“, брифинг за втората среща на тематична група по „Интегриране на биоикономиката“ на ENRD(3).

(1) https://enrd.ec.europa.eu/publications/search_en

(2) https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/bioeconomy_en

(3) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg2_bioeconomy_draft-briefing.pdf

(5) COM(2018) 392 окончателно, член 6, параграф 1.

(6) Анализ на настоящата ситуация в държавите членки по отношение на силни и слаби страни, възможности и заплахи, който образува доказателствената база за държавите членки за установяване на потребностите, които трябва да бъдат адресирани по отношение на всяка от двете специфични цели, <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap>

4. Привличане на нови инвестиции

© Unsplash

Всички проекти, свързани с биоикономика, се нуждаят от финансиране в даден етап. Независимо дали става въпрос за фермерски магазин, който желае да предлага продукти онлайн, или за рафинерия за биоетанол, необходимите суми, както и източниците на финансиране, варират в широки граници. Тази статия разглежда изискванията за финансиране на биоикономиката и начините, по които предприемачите в селските райони могат да открият инвеститори за своите проекти. В допълнение се предлагат и няколко форми на публично подпомагане. Не всички те са конкретно насочени към биоикономиката, но със сигурност биха могли да включват проекти, свързани с биоикономиката, в рамките на по-широките ѝ цели. Създават се профили на няколко варианта за финансиране на проекти за бизнес на основата на биологични ресурси в селските райони.

МНОГООБРАЗИЕ ОТ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ: ОТ НИРД ДО ПУСКАНЕ НА ПРОДУКТИ НА ПАЗАРА

НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА БИОИКОНОМИКАТА

ПРИВЛИЧАНЕ НА ЧАСТНИ ИНВЕСТИЦИИ С ЕЗФРСР

НОВИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНВЕСТИЦИИ

МНОГООБРАЗИЕ ОТ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ: ОТ НИРД ДО ПУСКАНЕ НА ПРОДУКТИ НА ПАЗАРА

Съществена част от финансирането на ЕС за биоикономика се обуславя от потребностите на научноизследователската и развойна дейност (НИРД). Често това финансиране е на основата на грантове и е насочено към иновации на по-ранен етап. Подкрепата за НИРД включва източници като „Хоризонт 2020“ – най-голямата програма за научни изследвания и иновации на ЕС с близо 80 млрд. евро финансиране, предлагано в рамките на седем години (от 2014 до 2020 г.). Тази подкрепа има за цел привличане на допълнителни частни инвестиции. Освен на етап НИРД и етапите, предхождащи предлагането на пазара, е необходима допълнителна подкрепа за предприятията за реализация на нови продукти от сектора на биоикономиката.

Един от проектите, подпомогнат от „Хоризонт 2020“, е „AGROinLOG“⁽¹⁾, чиято цел е да демонстрира техническата, екологичната и икономическата осъществимост на интегрирани центрове за преработка на биомаса за хранителни и нехранителни продукти. Проектът включва предприятия за фуражи (Испания), производство на зехтин (Гърция) и за преработване на зърнени култури (Швеция), които желаят да въведат нови търговски линии и да открият нови пазари за стоки на биологична основа и междинни биопродукти.

Освен стандартните покани, водеща инициатива по програма „Хоризонт 2020“ е съвместното предприятие „Биотехнологични производства“ (BBI JU). Това е публично-частно партньорство между ЕС и Консорциума на биотехнологичните производства. Мащабът на инициативата е значителен. Очаква се финансирането от ЕС по програма „Хоризонт 2020“ от около 975 милиона евро да привлече най-малко 2,7 милиарда евро допълнително частно финансиране. Целта е подкрепа за развитието на сектори на основата на

биологични продукти в ЕС чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за проекти за научни изследвания и иновации, координация и подкрепа.

Макар и не конкретно насочено към биоикономиката, финансиране се предлага и от национални, регионални и местни агенции за развитие. Те включват Tekes във Финландия, Invitalia в Италия, Innovate UK в Обединеното кралство и Агенцията за предприятия в Нидерландия, както и още по-широка гама от публични финансови инструменти във Франция, Испания и Обединеното кралство, включително капиталови инвестиции и рисков капитал. Те често отразяват зрелостта на проектите, местните суровини и различните държавни политики и стратегии за развитие.

Такъв вид подкрепа във Франция е програмата „Société des projets industriels“, инвестиционна програма с бюджет 425 милиона евро за проекти за рециклиране и зелени материали, екологосъобразна химия, биогорива и безопасни, здравословни и устойчиви хранителни продукти. Също във Франция действа и една по-малка, но по-насочена към биоикономиката програма – CapAgro Innovation. Програма Innvierte⁽²⁾ в Испания предлага капиталови инвестиции и рисков капитал.

В някои държави членки⁽³⁾ друг потенциален източник за проектно и корпоративно финансиране е Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), която предлага заеми, капиталови инвестиции, гаранции и хибридни структури, които могат да бъдат адаптирани към индивидуалните потребности. ЕБВР освен това предлага техническа, финансова и политическа подкрепа, както и концесионно и безвъзмездно съфинансиране от дарители.

За МСП като цяло грантовете по инструмента за МСП по „Хоризонт 2020“ подкрепят близки до пазара дейности и се стремят да стимулират

пробивни иновации, особено във високо иновативни МСП с ясна търговска амбиция и потенциал за висок растеж и международно присъствие. Вариантите за поетапна подкрепа включват грантове за иновации в бизнеса с размер до 50 000 евро за оценка на проекти и до 2,5 милиона евро за разработване и демонстриране на иновации. Налице е и достъп до широк набор от услуги в подкрепа на иновациите и обученията по „иновации и развитие на бизнеса“.

Групата на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) също е активна във всички държави членки и предоставя варианти за организаторите на проекти за достъп до подлежащо на възстановяване финансиране (напр. заеми, гаранции и капиталови инвестиции)⁽⁴⁾ чрез няколко програми на ЕС, които в общия случай приемат по-ниски нива на риск.

Един такъв вариант, насочен към МСП, е Програмата за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия (COSME). Част от тази инициатива е свързана с подобряване на достъпа до финансиране чрез два финансови инструмента – Механизъм за гарантиране на заеми и Капиталов механизъм за растеж, стартирани през 2014 г. и управлявани от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ). Тяхната цел е подпомагане на финансовите посредници (например банките) да предоставят повече възможности за финансиране на МСП.

Сред проектите в областта на биоикономиката, които са получили помощ по програма COSME, е „Agricool“⁽⁵⁾ (Франция), по който е привлечена капиталова инвестиция от Darhni – фонд, подпомогнат от ЕИФ по „Плана за инвестиции в Европа“ на ЕС и Agrifarm⁽⁶⁾ (Гърция), разрастваща се компания в областта на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, чийто собственик кандидатства за финансиране към Eurobank и получава заем, гарантиран от ЕС.

(1) <http://agroinlog-h2020.eu/en/home/>

(2) <https://www.cdti.es/index.asp?MP=100&MS=819&MN=2>

(3) България, Хърватия, Кипър, Република Чехия, Естония, Гърция, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия и Словения.

(4) <https://www.eib.org/en/products/index.htm>

(5) http://www.eif.org/what_we_do/equity/Case_studies/efsi_innovfin_agricool_france.htm

(6) http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/case-studies/efsi-cosme-agrifarm-greece.htm

Дружествата от селскостопанския и хранително-вкусовия сектор, различни МСП и самонаети лица в селските райони също могат да се възползват от подпомагане от ЕС чрез гаранции, частично подкрепени от Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). В Испания например ЕИБ, ЕИФ и ICO – националната банка на Испания, издават такива гаранции като отправна точка за кооперативния банков сектор в Испания – Grupo Cooperativo Cajamar, който понастоящем може да предостави над 1 млрд. евро за нови инвестиционни проекти⁽⁷⁾.

Финансиране за отделни проекти в областта на биоикономиката се предлага и от ЕИБ чрез заеми по Програмата за земеделие и биоикономика, които могат да покрият бъдещи капиталови разходи и научни изследвания. Те обикновено са за компании, които планират да изразходват между 15 милиона и 200 милиона евро, при което ЕИБ може да предостави заем между 7,5 милиона и 50 милиона евро⁽⁸⁾ на проект.

Повече информация за различните форми на подпомагане от ЕС е налична в центъра за данни по Инструмента за МСП на Европейския съвет по иновации, където има и карта за полесно откриване на финансирани проекти⁽⁹⁾.

Тези видове финансиране не винаги препоръчват или изискват допълнителен частен капитал за съфинансиране на проектите. Този катализиращ ефект на привличането на частни инвестиции обаче става все по-приложим в период на непрекъснато ограничение на публичните разходи.

ДОСТЪП ДО ФИНАНСИРАНЕ

За да разбере по-добре необходимостта от финансиране за биоикономиката, Европейската комисия започна проучване на тема „Достъп до условия за финансиране на инвестиции в биотехнологични производства и синята икономика“⁽¹⁾. Проучването установи, че отделните проекти срещат проблеми с достъпа до частен капитал. Регулациите и търсенето на пазара едновременно движат и ограничават организаторите на проекти, които търсят финансиране, както и финансовите институции, които го осигуряват.

Проучването докладва също, че биоикономиката е изправена пред пропуски във възможностите за финансиране, особено за проекти, които вече са създадени, но все още не са пуснали продуктите си на пазара. Те включват случаите, когато даден проект надгражда от пилотна фаза към демонстрация и когато преминава от демонстрация към водещи, първи по рода си съоръжения в промишлен мащаб.

В Европа все повече се използват публични финансови инструменти за намаляване на пропуските във възможностите за финансиране и за подкрепа на бизнесите, включително и биоикономиката, но катализиращото им въздействие би могло да бъде усилено допълнително. Това означава, че тези инструменти трябва по-скоро да насърчават (или привличат) частни съвместни инвестиции, вместо да ги заместват.

Освен действия в областта на тази политика, новите или изменените публични финансови инструменти би трябвало да намаляват риска от инвестиции в биоикономиката и да привличат частен капитал. Проучването препоръчва ефективна, стабилна и подкрепяща регулаторна рамка на равнището на ЕС, както и повишена осведоменост за финансирането от ЕС за новатори (InnovFin) и ЕФСИ като допълнителни източници на подпомагане.

Този доклад препоръчва също разработване на нов финансов инструмент на ЕС за споделяне на риска за биоикономиката, като например тематична платформа за инвестиции, която да помогне за мобилизирането на частен капитал. Платформата на равнището на ЕС за споделяне на контакти, информация и знания или други канали също биха улеснили взаимоотношенията между организаторите на проекти за биоикономика, експертите в специализираните сектори, държавните органи и участниците на финансовите пазари.

За да отговори на тази препоръка, Комисията създаде Инвестиционната платформа за кръгова биоикономика (CBIP, вижте страница 31).

(1) https://www.eib.org/attachments/pj/access_to_finance_study_on_bioeconomy_en.pdf

Център за данни по Инструмента за МСП на Европейския съвет по иновации

(7) <http://www.eib.org/en/infocentre/press/releases/all/2018/2018-365-eib-eif-and-ico-sign-an-agreement-with-grupo-cajamar-to-provide-over-eur-1bn-to-smes-and-the-self-employed.htm>

(8) https://www.eib.org/attachments/thematic/agriculture_and_bioeconomy_factsheet_en.pdf

(9) <https://sme.easme-web.eu>

НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА БИОИКОНОМИКАТА

Държавното подпомагане може да насърчи инвестициите от финансови посредници чрез споделяне на риска между публичните и частните сектори. Новите и изменени финансови инструменти, които намаляват риска за проекти в областта на биоикономиката, трябва да допълват безвъзмездната финансова помощ и да насърчават привличането на средства, така че да бъдат на разположение повече средства за повече проекти.

Публичното подпомагане катализира частното съвместно инвестиране за осигуряване на достатъчно финансиране за проект в областта на биоикономиката в Елзас, Франция. Предприятието Agrivalor е учредено от шест земеделски производителя, чиято цел е оползотворяване на органични отпадъци и които се нуждаят от инвестиция в размер на 8 милиона евро. Проектът получава обща помощ в размер на 2,4 милиона евро от Агенцията за управление на околната среда и енергията на Франция (ADEME)⁽¹⁰⁾, Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет на Франция. Тази подкрепа привлича около два пъти по-голяма сума от частни съвместни инвестиции от банки и от самите земеделски производители и в резултат от това Agrivalor вече разполага с инсталация за производство на метан и шест съоръжения за компостиране⁽¹¹⁾.

Финансовите посредници в осигуряването на частен капитал освен това могат да засилят финансовата дисциплина чрез изискването си за бизнес план, описващ очакваните бъдещи приходи. Това гарантира по-качествени проекти, които е вероятно да бъдат печеливши. По този начин се увеличава вероятността от възвращаемост на публичната подкрепа и повторно инвестиране в други проекти.

InnovFin, съвместна инициатива по програма Хоризонт 2020 с групата на ЕИБ (ЕИБ и ЕИФ), е част от финансовите инструменти на ЕС от ново поколение. InnovFin насърчава финансовите посредници и

БЕЗ АНТИБИОТИЦИ БЛАГОДАРЕНИЕ НА ВОДОРАСЛИТЕ, ФРАНЦИЯ

Amadéite Group се намира в селския район Бретан, Франция и е водеща компания в областта на морските биотехнологии. Компанията се концентрира върху храненето и здравето на растенията, животните и хората, като се стреми да сведе до минимум използването на синтетични пестициди, торове и антибиотици чрез разработване на продукти за опазване на здравето и за осигуряване на хранителни вещества на основата на водорасли. Заем в размер на 30 милиона евро от ЕИБ подпомага инвестицията от 70 милиона евро за научно-изследователска и развойна дейност за проекта на компанията „Без антибиотици благодарение на водораслите“.

консултантските служби да помагат на малки и големи иновативни фирми да получат по-лесен достъп до финансиране. За програмен период 2014-2020, програмата предоставя 24 милиарда евро финансиране (за иновативни бизнеси, които се занимават с комплексни продукти и технологии, недоказани пазари или нематериални активи) чрез заеми, гаранции по заеми и капиталови инвестиции. Тези средства трябва да подпомогнат инвестиции в окончателни научни изследвания и иновации на стойност 48 милиарда евро, въпреки че InnovFin приема само проекти с ниска нива на риска⁽¹²⁾.

Други форми на подкрепа от ЕС чрез ЕИБ включват Инструмента за

финансиране на природен капитал⁽¹³⁾ (NCFF). Този финансов инструмент, подкрепен от гаранция от ЕС, може да подпомогне проекти в областта на биоикономиката, насочени към биоразнообразието и адаптирането към изменението на климата чрез индивидуални заеми и инвестиции. Проектите, финансирани чрез NCFF, трябва да генерират приходи или да демонстрират икономии на разходи.

(10) <https://www.ademe.fr/lademe>

(11) <https://www.agrivalor.eu/notre-entreprise/>

(12) <http://www.eib.org/en/products/advising/innovfin-advisory/index.htm>

(13) <https://www.eib.org/en/products/blending/ncff/index.htm>

ПРИВЛИЧАНЕ НА ЧАСТНИ ИНВЕСТИЦИИ С ЕЗФРСР

Едно познато място за търсене на финансиране от бизнесите в областта на биоикономиката е Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Всъщност предприятията могат да се възползват от възмездно и безвъзмездно подпомагане (финансови инструменти и безвъзмездна финансова помощ), предоставяни чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). Един от тези фондове – ЕЗФРСР, както и различните Програми за развитие на селските райони (ПРСР) по него, са със специална насоченост към биоикономиката.

ПРСР в отделните държави членки и региони предоставят безвъзмездна помощ за проекти, които отговарят на критериите на програмата, която включва проекти в областта на биоикономиката. Те изискват собствен принос от изпълнителите на проектите, като допълнителното финансиране от безвъзмездната финансова помощ може да бъде предпоставка за допълнителни заеми от банки.

Финансовите инструменти все повече се използват като начин за привличане на всички европейски структурни и инвестиционни фондове в подкрепа на целите на програмата.

Предимствата на финансовите инструменти за Управляващите органи включват:

- ✓ По-голям достъп до по-разнообразни финансови инструменти за изпълнение на политиките.
- ✓ Привличане на средства от частния сектор, които да подсилват въздействието на ПРСР.
- ✓ По-добра целенасоченост, тъй като предварителните оценки за финансовите инструменти потвърждават потребностите на целевите групи от заеми, гаранции, собствен капитал и др.
- ✓ Силна ангажираност към качеството от страна на крайните получатели, тъй като е необходимо да върнат полученото подпомагане.

Към средата на 2019 г. в действие са 11 финансови инструменти на ЕЗФРСР, а други 18 са в процес на стартиране.

Един (публичен) финансов инструмент, който е по-пряко насочен към биоикономиката, е механизмът на AGRI за гарантиране, управляван от ЕИФ⁽¹⁴⁾. Той предлага намалени лихви и пониски изисквания за обезпечение чрез финансови посредници. Целта е да се увеличи финансирането за земеделието, селскостопанския и хранително-вкусовия сектор, горското стопанство и предприятията в селските райони, като същевременно се подпомогне създаването и развиването на неселскостопански дейности в селските райони.

Този механизъм за гарантиране подпомага например фонд за фондове, създаден в сътрудничество с френския регион Окситания⁽¹⁵⁾. Един от фондовете, FOSTER EAFRD, е съфинансиран от ЕЗФРСР и дава възможност на финансовите посредници в региона да предлагат по-голям достъп до финансиране за селскостопанския сектор, селскостопанските предприятия и горския сектор⁽¹⁶⁾.

Една типична цел на финансовите инструменти е „липсващото средно звено“, в случаите, когато проектите са преминали етапа на първоначалната научно-изследователска и развойна дейност, но все още се нуждаят от инвестирани средства за растеж, а същевременно не са с достатъчно голям мащаб за индивидуална подкрепа на равнището на ЕС. В Германия е създаден Фонд за заемни средства за хранително-вкусовия и селскостопанския сектор, конкретно насочен към решаване на проблема с липсата на банково финансиране за реализация на иновативни продукти от хранително-вкусовия и селскостопанския сектор⁽¹⁷⁾. Този фонд с бюджет 11,78 милиона евро предлага заеми между 80 000 и 1 милион евро на предприятия, чиито заявления за банково финансиране са

отхвърлени.

Привличането на допълнителни инвестиции от частния сектор е акцент и във фонда за фондове ALTER'NA⁽¹⁸⁾ в регион Нова Аквитания (Франция), който се очаква да умножи петкратно публичното подпомагане и косвено да подпомогне биоикономиката чрез предоставяне на достъп до финансиране за земеделските производители. Финансирането на фонда за фондове включва 16 милиона евро средства от Регионалния съвет и 14 милиона евро от Европейския съюз чрез ЕЗФРСР⁽¹⁹⁾. Очаква се допълнителните съвместни инвестиции от частния сектор да доведат до 150 милиона евро налични средства за подпомагане на 1500 крайни бенефициенти.

© Freepik

(14) https://www.eif.org/what_we_do/guarantees/agri_guarantee_facility/index.htm

(15) https://www.eif.org/what_we_do/resources/foster/index.htm

(16) <https://www.fi-compass.eu/video/eafrdfoster-tpe-pme-france>

(17) <https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study-food-and-agricultural-loan-fund-2014-2020.pdf>

(18) http://www.eif.europa.eu/what_we_do/resources/esif-eafrd/index.htm

(19) http://www.eif.org/what_we_do/resources/news/2018/alterna-nouvelle-aquitaine.htm

НОВИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНВЕСТИЦИИ

Инвестиционна платформа за кръгова биоикономика (CBIP)

За мобилизиране на частен капитал проучването на тема „Достъп до условия за финансиране на инвестиции в биотехнологични производства и синята икономика“ препоръчва, освен всичко друго, разработване на нов финансов инструмент на ЕС за споделяне на риска, посветен на биоикономиката. В момента е в ход тръжна процедура за осигуряване на обмен на информация и споделяне на знания на територията на ЕС⁽²⁰⁾.

В рамките на фонда InnovFin Holding тази платформа се очаква да събере на едно място финансиране от различни инвеститори, като насочи заемите и собствения капитал в портфейли от проекти в областта на биоикономиката. Тя би трябвало да улесни взаимоотношенията между организаторите на проекти за биоикономика, експертите в специализираните сектори, държавните органи и участниците на финансовите пазари.

Инвестиционната платформа за кръгова биоикономика (CBIP) няма да обхваща производство на възобновяема енергия (горива, топлинна енергия или електричество), но такива проекти все още могат да се възползват от съществуващия Европейски портал за инвестиционни проекти⁽²¹⁾.

Един проект, който търси финансиране в ЕПИИ е мрежата bioLAND, възпроизводим модел на микро бенефициенти от селските райони, който има за цел създаване на пилотно съоръжения в района Серания де Куанка в Испания. Проектът е осигурил финансиране от 1,68 милиона евро чрез собствени ресурси плюс почти същата сума от държавна помощ. Останалата част се заявява от банки и частни инвеститори⁽²²⁾.

Алтернативни източници на финансиране

В допълнение към финансовите посредници, като банки и компании за рисков капитал, напоследък все по-стабилно нарастват нови форми на финансиране на техническа база (FinTech), включително партньорско кредитиране и групово финансиране.

Груповото финансиране изглежда по-логичната опция при очевидна търговска обосновааност или социално въздействие от даден проект. По-малки бизнеси, включително проекти в областта на биоикономиката, се финансират от Европейската мрежа за групово финансиране, която разполага с над 60 члена⁽²³⁾, които предлагат платформи и услуги за групово финансиране. Платформите са предимно местни поради несигурностите в обобщоевропейското законодателство относно груповото финансиране.

Сред скорешните примери за МСП, търсещи групово финансиране, е едно предприятие в Италия, предлагащо продукт от домати⁽²⁴⁾, и нова инсталация за производство на биогаз в Нидерландия⁽²⁵⁾. Други такива проекти включват разработване на робот за селскостопански цели във Франция⁽²⁶⁾ и засаждане на 10 000 дървета в Португалия. В уебсайтовете обикновено е включена информация за всеки проект, исканото финансиране и доклад на анализатор.

Преодоляване на ограничаващи фактори

Докладът на тема „Достъп до условия за финансиране на инвестиции в биотехнологични производства“ също набелязва няколко проблема, цитирани от респондентите, които биха могли да ограничат новите инвестиции.

По отношение на частния капитал, основен финансов риск е фактът, че проектите за биоикономика са с нисък

или променлив паричен поток и рентабилност, особено в ранните етапи на проекта, което води до потенциални проблеми с ликвидността. Друг важен риск са големите капиталови разходи.

Изглежда сред организаторите на проекти е налице липса на осведоменост за наличните възможности за финансиране на равнището на ЕС и несъответствие между техните очаквания и обхвата и приложимостта на подпомагането. Организаторите на проекти споменават и малкия размер на финансирането спрямо техните нужди и неблагоприятните условия, съчетани с усложнени и бавни процедури за кандидатстване. Някои от тях освен това смятат, че публичното финансиране би могло в някои случаи да се управлява по-ефективно от националните органи.

Привличането на нови инвестиции обаче е важно, за да се осигури непрекъснато развитие на биоикономиката. Отделните източници на финансиране зависят до голяма степен от местоположението на проекта, тъй като има различни програми за подпомагане и различни финансови екосистеми между държавите членки и дори в самите тях. Естеството на проекта и изискванията и капацитетът на организаторите на проектите също предопределят най-подходящия източник на финансиране.

Повишеното използване на публично подпомагане за катализиране на частни инвестиции ще продължи да осигурява по-голям достъп до финансиране за проекти с всякакъв мащаб, от продажба на домашно приготвено сладко онлайн, до създаване на интегрирана биорафинерия, преобразуваща страничните потоци от селското стопанство в химикали на биологична основа с висока стойност.

(20) <https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=4096>

(21) <https://ec.europa.eu/eipp/desktop/en/index.html>

(22) <https://ec.europa.eu/eipp/desktop/en/projects/project-10701.html>

(23) <https://eurocrowd.org/directory-of-members/>

(24) <https://it.october.eu/progetto/italian-food-02/>

(25) <https://www.oneplanetcrowd.com/nl/project/200339/description>

(26) <https://www.wiseed.com/en/projet/17861417-naio-technologies>

5. Индивидуални регионални и местни подходи

© Unsplash

Тази статия разглежда новите тенденции в националните, регионалните и местните стратегии за биоикономика, както и някои местни инициативи, които подкрепят развитието на бизнес модели на базата на биологични ресурси. развитието на местните биоикономики на територията на ЕС ще донесе явни ползи за селските райони.

НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПОДХОДИ

РЕГИОНАЛНИ КЛЪСТЕРИ ЗА БИОИКОНОМИКА

МЕСТНИ ИНИЦИАТИВИ В ПОДКРЕПА НА БИОИКОНОМИКАТА

НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПОДХОДИ

Регионалните и местните инициативи играят важна роля в оптимизирането на европейската биоикономика. Подновената Стратегия за биоикономика на ЕС⁽¹⁾ отчита това с един от ключовите си приоритети – да насърчава развитието на местните биоикономики на територията на Европа. Тя предвижда това да се случи например чрез насърчаване на преминаване към устойчиви системи за производство на храни и земеделие, устойчиво управление на горите и продукти на биологична основа.

Развитието на местните биоикономики на територията на ЕС ще донесе явни ползи за селските райони, тъй като това ще означава повече инвестиции в умения, знания, иновации и нови бизнес модели. Очаква се нарастващото участие на първични производители във веригите на стойността в биоикономиката и свързаното с това разнообразяване на икономическите дейности да създаде повече работни места, особено в селските райони. Освен това селскостопанските производители и лесовъдите биха могли да получат значителни допълнителни източници на доходи от тези разнообразени дейности.

Тази статия разглежда новите тенденции в националните, регионалните и местните стратегии за биоикономика, както и някои местни инициативи, които подкрепят развитието на бизнес модели на базата на биологични ресурси с оползотворяване на местните ресурси в селските райони. Някои от тях вече успешно осигуряват благоприятна среда за бизнеси на основата на биологични ресурси.

Стратегията за биоикономика на ЕС отбелязва важноста да се предприемат действия както на европейско, така и на национално ниво, без да задава конкретни изисквания за държавите членки. В резултат от това липсва единен модел за стратегия за биоикономика. Някои страни са приели национални

стратегии, съсредоточени върху биоикономиката като цяло, като например Австрия, Финландия, Франция, Италия, Латвия, Германия и Испания. Други са възприели секторен подход. Дания например е разработила един план за решения, свързани с водите, биологичните ресурси и околната среда, и още един за храните, докато Литва разполага с национална програма за развитие на промишлените биотехнологии.

Разработват се и множество стратегии за биоикономика на регионално ниво, като например във Фландрия (Белгия), в Бавария и Баден-Вюртемберг (Германия) и в Естремадура и Андалусия (Испания). Те са от особено значение, предвид присъщото за селските райони производство на биомаса и регионалните различия по отношение на ресурсите. В допълнение възникнаха някои макро-регионални стратегии, като например стратегия за региона на Балтийско море⁽²⁾, за Дунавския регион и за западните скандинавски държави.

Значението на регионалните стратегии е подчертано от Европейския манифест на заинтересованите страни в областта на биоикономиката⁽³⁾, подписан от представители на големи и малки предприятия, неправителствени организации (НПО), производители на биомаса, региони и академични институции от цяла Европа, които „вярват, че Европа може да бъде лидер в развитието на устойчива биоикономика“.

Манифестът подчертава, че наличната биомаса и земеделска земя би могла да се използва по-рационално на регионално ниво, като това същевременно гарантира устойчиво управление на природните ресурси. Според него биоикономиката може да помогне за съживяване на селските райони чрез предлагане на нови перспективи за традиционно и ново производство с висока стойност в регионите, както и чрез създаване на нови възможности и работни места за селскостопанския и горския сектор.

Регионалните дейности в областта на биоикономиката често са предизвикани от политиката и са резултат от координиран подход в политиката. Има обаче и множество инициативи на местно равнище. За да бъдат успешни, и двата вида дейности се нуждаят от едни и същи ключови елементи: активно ангажиране на различни заинтересовани страни, дейности, които задържат добавената стойност в рамките на местната икономика и политическа рамка, която благоприятства сътрудничеството и новаторството. Успешното надграждане на местната или регионалната динамика в биоикономиката печели и дори зависи от наличието на благоприятна политическа рамка.

Регионалните инициативи за биоикономика могат да помогнат за улесняване на достъпа до финансиране, да подкрепят увеличаването на инвестициите и развитието на различни биоикономики в селските райони. Регион Гранд Ест във Франция е един добър пример в тази насока, където биоикономиката заема централно място в регионалната стратегия за развитие. Той разработва стратегия („BioPacte“⁽⁴⁾) за оптимизиране на използването на биомасата от селското стопанство, винарството и аквакултурите на регионалните пазари чрез 12 конкретни вериги на стойността. Наличието на динамична регионална стратегия гарантира постоянна комуникация по съответните публични политики и оптимално използване на наличното финансиране.

Една от успешните истории на Гранд Ест е развитието на сектора за производство на биогаз (95 от общо 382-те действащи инсталации за биогаз във Франция са в този регион). Набавено е европейско финансиране – от Европейския земеделски фонд за развитие на селските (ЕЗФРСР) и от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), както и национално финансиране за този сектор.

(1) <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

(2) A Bioeconomy for the Baltic Sea Region, https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/bioeconomy-baltic-sea-region_en

(3) https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/european_bioeconomy_stakeholders_manifesto.pdf

(4) За повече информация относно BioPacte, вижте https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg2_bioeconomy_france_gaillot.pdf и https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg2_bioeconomy_highlights.pdf

Друг пример за стратегическия подход на региона е развитието на верига на стойността при производството на коноп. Дейностите на 400 земеделски производители се координират от „Европейския полюс на конопа“ – център за подобряване на неговото оползотворяване и конкурентоспособност. Тази инициатива също си е осигурила финансиране по ЕЗФРСР.

Регион Южна Савония в югоизточна Финландия също печели от подход, съобразен с политиката⁽⁵⁾. Неговата стратегия акцентира върху управлението на горите, производството на храни и управлението на водите, като интегрира тези дейности в регионална координационна група. На МСП в селските райони, ангажирани с биоикономиката, се предлага експертна помощ за достъп до инструментите за финансиране, които са най-подходящи за техните нужди, като например чрез Програмите за развитие на селските райони (ПРСР) на ЕЗФРСР, ЕФРР или Европейския социален фонд (ЕСФ). Целта е да се комбинира подкрепа от различните финансиращи инструменти, за да се развие биоикономиката на региона по най-добрия начин (за повече информация за Южна Савония, вижте карето на тази страница).

©

РАЗВИТИЕ НА БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА ФИНЛАНДИЯ ЧРЕЗ КОМБИНАЦИЯ ОТ ФОНДОВЕ

Регион Южна Савония във Финландия подпомага развитието на биоикономиката чрез координирано и допълващо се използване на различни програми за финансиране на ЕС, включително ЕЗФРСР и национално финансиране⁽¹⁾. Програмите по различните фондове се допълват. Например целта на ПРСР да подобри конкурентоспособността на МСП в селските райони е в съответствие с приоритета на ЕФРР да насърчи заетостта и мобилността на работната сила. Целите на ЕСФ, свързани с образование и учене през целия живот, са в съответствие с духа на стратегията за развитие на селските райони. На практика чрез сътрудничество и съвместни срещи между хората, които управляват различните източници на подпомагане, се постига допълващо планиране.

По отношение на кандидатите, регионалният център за финансиране от ЕС и неговите съветници предоставят услуга на едно гише за всякакви видове проекти за развитие или инвестиции в биоикономиката на селските райони. Средствата от ЕС могат да подпомогнат различни етапи от проекта – обикновено ЕФРР се използва за предпроектно проучване или за инвестиране в разработването на продукта, а ПРСР помага на МСП в селските райони да придобият нови технологии, процеси и оборудване, докато Европейският социален фонд (ЕСФ) може да допринесе за благополучието, образованието, ученето през целия живот и социалното приобщаване на работниците в селските райони.

Biohauki Ltd е местно дружество, което произвежда биогаз за транспорт, както и органични торове, и което е основано съвместно от 13 земеделски производители и общинското предприятие за производство на енергия. В този случай не е бил налице вариантът за подпомагане от финландската ПРСР, тъй като тази помощ може да се използва само за подпомагане на производство на биогаз за земеделски цели. Затова за инсталацията за биогаз е използвана национална инвестиционна подкрепа, а ЕЗФРСР помага със съответните инвестиции във възобновяема енергия на ниво земеделско стопанство и в животновъдното стопанство.

Въпреки усилията за рационализиране на предоставянето на помощ за бенефициентите, разнообразните мерки и правила на различните фондове може силно да затрудни комуникацията с предприемачи в селските райони и предоставянето на правилната информация на потенциалните кандидати.

(1) Вижте документа „Example of a regional approach: combining structural funds to develop rural bioeconomy in South Savo region, Finland“, https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/bioeconomy_case-study_southsavo-fi.pdf

(5) За повече информация за регионалната стратегия на Южна Савония, вижте https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg2_bioeconomy_finland_tuulainen.pdf

РЕГИОНАЛНИ КЛЪСТЕРИ ЗА БИОИКОНОМИКА

На територията на Европа се появиха няколко клъстера за биоикономика, които оказват положително влияние върху икономиките на селските райони. Териториалните клъстери за биоикономика могат да възникнат в резултат от координиран подход в политиката или като местни инициативи „отдолу нагоре“, водени от местните потребности. Те помагат за укрепване на връзките между бизнесите, службите и новаторите и могат да привлекат нови инвестиции за съживяване на икономиката в селските райони или за създаване на съвсем нова стопанска дейност в селските райони.

Клъстерите за биоикономика могат също да подпомогнат дългосрочната жизнеспособност на МСП в селските райони чрез обединяването им с други заинтересовани страни с цел работа по съвместни проекти и партньорства. Това води до създаването на подкрепящи екосистеми, които генерират икономии от мащаб и по-голямо популяризиране за всички заинтересовани страни. За да се осигури участие в тези клъстери, жизненоважни са подходящите политически рамки и икономическите модели за тяхната устойчивост, за да се покажат предимствата на сътрудничеството в сравнение с конкурирането между местните действащи лица.

Регион Андалусия в Испания е интересен пример за подход „отгоре надолу“. Регионалните органи там са стартирали клъстер за кръгова биоикономика в допълнение към регионалната стратегия за биоикономика, който да подпомогне развитието и конкурентоспособността на биоикономиката на Андалусия (вижте практическия пример на тази страница).

От друга страна Клъстерът за биоенергия и околна среда на Западна Македония (CiuBE) в Гърция представлява инициатива „отдолу нагоре“, която подкрепя прехода на региона от икономика, зависима от въглища, към нисковъглеродна икономика, която допринася и за възстановяването. Западна Македония се преобразува от регион след епохата на въглищата с помощта на Фонда за справедлив преход на ЕС, който подпомага региони, зависими от

КЛЪСТЕР ЗА КРЪГОВА БИОИКОНОМИКА ЗА АНДАЛУСИЯ

Първичният сектор е важен източник на заетост и благосъстояние в Андалусия, където над една трета от населението живее в селски райони. Биологичните ресурси на региона са предимно от аграрни и аграрно-промишлени източници, най-вече от производството на маслиново масло и от градинарството, като е налице необходимост от повече продукти с добавена стойност. Биомасата в региона традиционно се използва за компостиране и животински фуражи, както и в топлоелектроцентрали. В момента клъстерът за кръгова биоикономика в Андалусия помага за насърчаване на иновациите и за генериране на нови продукти, в допълнение към тези традиционни приложения.

Регионалните органи стартират клъстера, за да повишат конкурентоспособността на Андалусия и за да подкрепят развитието на биоикономиката в региона. Целта е да се улесни сътрудничеството по иновативни проекти и да се засили предприемачеството, което да доведе до въвеждане на критична маса от предприятия в сектора. Очаква се също клъстерът да подобри осведомеността за биоикономиката и да помогне за привличане на инвестиции за инициативи за кръгова биоикономика в Андалусия.

Участниците в клъстера имат достъп до разнообразни услуги, които подпомагат комуникацията и обмена на знания в сектора и насърчават сътрудничеството по иновативни проекти. Други ползи от инициативата са достъп до менторски услуги и помощ при кандидатстване за европейски фондове.

www.bioeconomiaandalucia.es/cluster-de-bioeconomia

въглеродointензивни отрасли, при преминаването им към алтернативни на изкопаемите горива.

В неправителствената организация CluBE членуват представители на публичния сектор, академичния сектор и бизнеса от регионалния биоенергиен и екологичен сектор. Клъстерът осигурява платформа за

сътрудничество между тези три стълба на регионалната икономика, като целта е да се стимулира икономическият растеж на производителите и МСП в Западна Македония. Той цели да развие сътрудничество между местните и регионалните действащи лица и бизнеси в биоенергийния и екологичния сектор, да подкрепи

иновациите и да увеличи добавената стойност от сектора. Работата по НИРД и търговски дейности на клъстера в различни части от биоенергийния и екологичния сектор ще помогне за укрепването на една интелигентна, биологична, зелена и кръгова икономика както в региона, така и в близките територии.

МЕСТНИ ИНИЦИАТИВИ В ПОДКРЕПА НА БИОИКОНОМИКАТА

Разработването на местни стратегии за биоикономиката също е от решаващо значение, за да могат селските райони да стимулират и подкрепят възникването на бизнес модели на базата на биологични ресурси, които пълноценно да оползотворяват местните ресурси. Успешните подходи стъпват върху местните ресурси и потребности, избягват изтичане на капитал от местния район и добавят стойност към икономиката в него.

Знанията са съществена част от развитието на различни биоикономики на местно ниво в селските райони. За да може биоикономиката като цяло да създаде икономическа, социална и екологична стойност, която да остане в местната общност в съответния селски район, знанията трябва да се съчетават с дългосрочна ангажираност и местна мрежа, което ще осигури капацитет за иновации в местните общности.

Местните действащи лица могат да идентифицират възможности в биоикономиката, ако разполагат с достъп до съответните знания и информация за нейното влияние върху развитието на селските райони (например чрез използване на добри примери и местни „първенци“). Тези знания могат също да помогнат за информиран избор на местните съставители на политики и така да създадат по-благоприятна среда за бизнеси на основата на биологични ресурси.

Местните подходи често произтичат от инициативи на местно равнище. Някои от тях вече са прераснали в инициативи за насърчаване и осигуряване на подкрепяща среда за развитие на биоикономиката в селските райони. Някои местни инициативни групи (МИГ) по LEADER

например, които представляват органи, съставени от публични и частни организации от села, включват местни общности в инициативи, които използват биоикономиката за справяне с предизвикателствата на местно равнище.

Една такава група е МИГ Борнхолм в Дания. Борнхолм, който представлява остров в Балтийско море на юг от крайбрежието на Швеция, има 40 000 жители и икономиката му се основава предимно на хранително-вкусовия сектор, туризма и дребномащабни сектори. МИГ обсъжда как биоикономиката би могла да укрепи икономиката на острова и да му помогне в стремежа за независимост по отношение на производството на храни, животински фуражи и възобновяема енергия.

МИГ е от решаващо значение за укрепване на местната общност и за ускоряване на развитието на селските райони със своята съвместна работа с местните жители, търговската общност, публичните органи и други. Постиженията до момента показват различните ползи от един местен подход и неговите измерения, като например увеличаване на заетостта и приходите на местно равнище и същевременно намаляване на въглеродния отпечатък на местните сектори и бизнеси. МИГ Борнхолм насърчава развитието на биоикономиката чрез акцентирание върху добавената стойност в области от хранително-вкусова промишленост до биомаса и дребномащабни продукти с местен произход.

За по-малко от 10 години островът премина от силна зависимост от вносни изкопаеми горива към производство на собствено електричество и топлинна енергия почти на 100% от възобновяеми,

местни източници. Селскостопанският сектор в Борнхолм също преминава от използване на вносна генномодифицирана соя за животински фуражи към отглеждан на местно равнище протеин, като например бобови култури, и следователно става все по-независим.

Борнхолм е известен в цял свят със своята хранително-вкусова промишленост и привлича многобройни туристи на острова. МИГ Борнхолм се стреми да подпомага подобряването на независимостта на острова в хранителния сектор (която понастоящем е ниска), което също би било положителен фактор за местната биоикономика чрез добавяне на стойност към местните продукти, създаване на нови работни места и увеличаване на приходите на местно равнище, както и същевременно намаляване на емисиите, свързани с транспорта.

6. Набиране на скорост

© Unsplash

В тази статия са разгледани различните подходи, възприети от селските райони, за повишаване на осведомеността, създаване на ангажираност и развитие на новите умения, необходими за подхранване на биоикономиката. Местното участие, изграждането на капацитет и комуникационните умения са в основата на успешните инициативи за биоикономика в процес на прилагане в цяла Европа.

ЗНАЧЕНИЕ НА МЕСТНОТО УЧАСТИЕ

РАЗВИТИЕ НА НОВИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ УМЕНИЯ

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЗНАЧЕНИЕ НА МЕСТНОТО УЧАСТИЕ

Заинтересованите страни в биоикономиката работят в различни сектори и мащаби и обхващат разнообразни умения, потребители, ресурси и политики. Някои заинтересовани страни са предимно местни предприемачи и първични производители или ползватели на биологични ресурси. Други излизат от регионалните и дори от националните граници и създават широки мрежи с други национални и транснационални заинтересовани страни и мултинационални компании.

В контекста на селските райони обаче включването на заинтересованите страни и местната обвързаност (т.е. надграждане върху местните институции и местните ресурси) са двигатели на промяна и развитие на необходимите умения за преход към устойчива биоикономика. Инициативите на местните действащи лица са ключови за този преход, тъй

като те носят важни познания от първа ръка за наличните ресурси и за начините за устойчивото им използване, например в един кръгов

модел. Освен това местните общности може да имат неподправен интерес в поддържането и подобряването на местните условия, включително

© Wikipedia, Hejiothu

СДРУЖЕНИЕ ЗА РАЗВИТИЕ ВОКС ВАЛИ, УНГАРИЯ

Долината Копани в западна Унгария е хълмиста местност, където земята се използва предимно за широкомащабно растениевъдство, а малките села страдат от обезлюдяване и бедност.

Сериозното влошаване на качеството на почвите, ерозията и неустойчивото производство на биомаса представляват сериозен проблем, а застаряващото население има слаб интерес към иновациите. Друго предизвикателство е загубата на влажни местообитания. Регионът освен това е и свидетел на масивната миграция на населението от селските към градските райони.

Общностното „Сдружение за развитие Вокс Вали“ е създадено през 2004 г. Основната цел на сдружението е да се справи със социално-екологичните загуби в региона чрез опазване на културното наследство и дейности, генериращи доходи. По отношение на иновациите и действията, насочени към кръгова икономика, сдружението прилага система, която съчетава разнообразни технологии, като аквапоника, хидропоника, производство на възобновяема енергия и развъждане на насекоми.

Например сдружението работи съвместно с МИГ Коррпънвалей и наскоро създаден природен парк, за да въведе пилотни инициативи в областта на биоикономиката за справяне с конкретни проблеми. Един от първите проекти цели да добави стойност към екологичните буферни ивици, необходими при наклонена обработваема земя, за защита на водните басейни и предотвратяване на ерозията на почвата, чрез засаждане на протеиновата фуражна култура жаблек и енергийна култура, генерираща големи количества биомаса (*Silphium perfoliatum*). След като изпълнят екологичната си функция, тези култури могат да бъдат изрязани и да се използват за заместител на царевичата като изходна суровина за производство на биогаз.

Очакванията по проекта са този вторичен ефект от годишното производство на биомаса от тези култури в буферните ивици да помогне за отоплението на домакинствата на над 100 семейства от района и да подпомогне допълващите животновъдни дейности.

Освен това са планирани няколко иновативни концепции за устойчиво използване на местната биомаса, включително проектът „Aquaecosomponics“ и Програма „Копани“.

Проектът „Aquaecosomponics“ ще използва соларни панели за осигуряване на електричество за термомопа, която затопля:

1) оранжерия; 2) съоръжение за производство на компост от хранителни отпадъци; 3) къща за насекоми, която генерира протеин за аквариум; и 4) аквариум, отпадъците от който ще се използват за оранжерийните растения. Очаква се изграждането да започне в края на 2019 г. Оперативна група на EIP-AGRI се занимава с усъвършенстване на технологията по този проект.

Програма „Коррпън“ тепърва ще стартира, но плановете по нея са сливане на две технологии (производство на биогаз и извличане на растителен протеин) в иновативна инсталация за преработка. Инсталацията за биогаз ще се използва за производство на електрическа и топлинна енергия. Топлинната енергия ще се използва за извличане на протеин от тревисти растения. Инсталацията ще преработва зелена биомаса от района. Остатъците от анаеробното разграждане ще се използват като тор и така ще подобряват качеството на почвата. Извлеченият листен протеин ще се използва за фураж в местна система за птицевъдство, като по този начин домакинствата ще бъдат насърчени да развъждат свободно отглеждани птици, вместо да използват вносни фуражи на основата на соя.

на една процъфтяваща местна икономика, както и устойчиво управлявани природни ресурси и екосистеми.

Следователно, процесите „отдолу нагоре“ и предаването на идеите на местните заинтересовани страни на тези, които вземат решения на регионално и национално ниво, е от решаващо значение за осъществяването на устойчив преход. Приобщаващите процеси могат да помогнат за преминаване към сътрудничество и укрепването му между иначе различни заинтересовани страни (от лесовъди и земеделски производители до местни предприемачи, академични организации, държавни органи и гражданското общество), което също ще улесни обмена на знания.

Включването на участници на местно равнище помага за интегриране на устойчиви иновации в биоикономиката. След като осъзнаят потенциала на биоикономиката, местните предприемачи ще започнат да се стремят да се възползват от конкретните възможности, които тя им предлага. Тази динамика помага за развиване на нови начини за работа и насочва секторите към адаптация и трансформация, за да станат част от един рентабилен и устойчив отрасъл на биоикономиката.

Местните заинтересовани страни са разработили различни подходи и бизнес модели за насърчаване на приобщаването и вложеността. Някои от тях може да са неформални и местни инициативи, като например местни жители или представители на обществените органи, които изискват по-приобщаващи и основани на участието процеси в местното планиране за дейности в биоикономиката (като например ръководени от общността проекти за производство на биоенергия).

Такъв пример е процесът, стартиран от няколко италиански общини в провинция Болоня („Unione dei Comuni di Savena-Idice“), за установяване на правила за териториално устройствено планиране, основано на участието, във връзка с производството на биоенергия⁽¹⁾. В други случаи се постига голям успех при създаването на по-всеобхватни и по-приобщаващи платформи. Например проектът

СТИМУЛИРАНЕ НА ИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Възможностите за набиране на скорост чрез нови подходи и модели, които обединяват действащите лица и насърчават генерирането и обмена на знания, са разгледани в тематичната група по „Интегриране на биоикономиката“ на ENRD⁽¹⁾. Някои от ключовите констатации включват:

- Земеделските производители и МСП в селските райони трябва да приемат проектите за биоикономика като свои и да са в състояние да споделят опита си с други чрез партньорски обмени, които да допълват събирането и споделянето на добри практики.
- Трябва да се увеличи сътрудничеството между различните ПРСР и други възможности за финансиране, тъй като подходите с финансиране от няколко източника са важни и трябва да бъдат допълнително проучени. Необходимо е предлагане на пакети от мерки по РСР за подкрепа на интегрирането на участниците в селските райони в новите вериги на стойността на биоикономиката. Това трябва да навлезе в бъдещите национални стратегически планове по ОСР.
- Подпомагането, независимо дали чрез финансиране, технически или търговски насоки, е необходимо на всички етапи от развитието на бизнеса, а не само във фазата на създаване.
- За да се постигне съгласуваност между секторите, политиките и законодателството, националните стратегии за биоикономика трябва да се основават на местната и регионалната динамика, силни страни и потребности.
- Биоикономика не означава устойчивост по подразбиране и следователно съответните стратегии трябва да се стремят към опазване на екосистемите и зачитане на природните ресурси, както и да следят за спазването на тези принципи.

Тези констатации са включени в препоръките на тематичната група, публикувани на уебсайта на ENRD⁽²⁾.

(1) https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/greening-rural-economy/bioeconomy_en

(2) https://enrd.ec.europa.eu/publications/recommendations-use-rdps-mainstream-bioeconomy_en

„Bioenergy Villages“ (Селища за биоенергия)⁽²⁾ в Гьотинген (Германия), подкрепен от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) чрез LEADER, използва подход за „интелигентно селище“ за предоставяне на енергийни услуги на местните жители (за по-подробна информация вижте практическия пример на страница 42).

Други начини за постигане на ангажираност са инициативи като „центрове за иновации“ или „платформи за прехвърляне на знания“, кълъстери и местни инициативни групи (МИГ), подкрепени чрез комбинация от европейски фондове, и със специфични цели, които наред с друго, са свързани с използване на биологични ресурси, биопродукти и мерки за устойчивост и сътрудничество. Един такъв пример е Сдружението Вокс Вали и проектът „Долина Копани“ на МИГ⁽³⁾ в Унгария, създаден да подпомогне местното устойчиво развитие чрез справяне с влошаването на качеството на почвите и неустойчивото използване на

биомаса (вижте страница 38).

Приобщаването и местната вложеност представляват междусекторни измерения, които могат да бъдат подпомогнати, пряко или косвено, от други фондове на ЕС, включително чрез водено от общностите местно развитие (BOMP). ЕЗФРСР обаче си остава ключов инструмент, подпомагащ набирането на скорост на биоикономиката.

(1) <https://uvsi.it/paes/il-progetto/>

(2) Вижте <http://www.bioenergiesdorf.de/en/home.html> и https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/s7_smart-villages_bioenergy-village_de.pdf

(3) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg2_bioeconomy_hungary_gelencser.pdf

РАЗВИТИЕ НА НОВИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ УМЕНИЯ

Наличните доказателства от практически примери сочат, че за да се развият дейности на основата на биологични ресурси и за да се оптимизират партньорствата, е важно създаването на дребномащабни мрежи или платформи, които включват най-малко първични производители, публичния сектор, академични институции и предприемачи, за да се улесни възприемането и адаптирането на веригите на стойността в биоикономиката в селските райони.

При някои от тези практически примери са използвани наличните умения, като те често се оказват успешни, докато други имат за цел развитието на нови такива умения. Последното представлява по-голямо предизвикателство, защото съществува риск проектите да не съответстват на съществуващата местна или регионална база от знания и/или отрасли специализации. „Del Monte de Tabuyo“⁽⁴⁾ е пример за такъв тип проект. Въпреки липсата на знания и умения на местно ниво, пет жени успяват да създадат успешен бизнес на основата на биологични ресурси в селски район чрез две ясно разграничени стъпки. Първоначално те разчитат на резултатите от изследователски проект в областта на микологията, а след това си сътрудничат с регионална консултантска компания, която им помага да получат достъп до най-подходящите възможности за финансиране (вижте практическия пример на тази страница).

Много европейски и национални схеми за финансиране могат да подкрепят развитието на съществуващи или нови умения и прехвърляне на знания дори само чрез насърчаване на сътрудничеството и приобщаването. Успешните примери показват, че от ключово значение за набиране на скорост на биоикономиката в селските райони е свързването на първичните производители и групите за съвети към първичния сектор (например национални групи за съвети в горското и селското стопанство) с новаторските предприемачи или изследователи. Включването на различни групи от заинтересовани страни освен това

© Silvestres del

DEL MONTE DE TABUYO, ИСПАНИЯ⁽¹⁾

В края на първото десетилетие на 21-ви век в селския район Табуйо в Испания пет приятелки и съседки решават да се обединят и да използват горските ресурси за създаване на бизнеси на основата на биологични ресурси в селския район. В онзи момент понятието „биоикономика“ все още не е навлязло в политиките на ЕС, но въпреки това този случай е добър пример за разнообразяване на дейността и устойчив бизнес в селски район, инициран от физически лица и подпомогнат както от ЕС, така и от регионално финансиране. Всъщност петте жени, които ръководят проекта, първо получават заем от национална банка и от Центъра за развитие на промишлени технологии, след което проектът им получава подкрепа и от ЕФРР за регионални научно-изследователски и развойни дейности.

Горите в Монте де Табуйо са обществена услуга за общо ползване. Въпреки невъзможността горите да се използват за икономически облаги, изобилието от гъби предизвиква интереса на петте жени, които стоят зад проекта. Тъй като на местно ниво липсва традиция в използването и консумирането на гъби, те откриват ресторантьорски бизнес, за който използват собствено отгледани и събрани продукти и други суровини, закупени от други региони в Испания.

Петте жени създават кооператив на име Silvestres del Teleno, който предлага гъбените продукти, произведени от тях, както и дружеството Del Monte de Tabuyo, което управлява ресторанта, използващ техните гъби. Към тях се присъединява трети партньор – IRMA S.L., консултантска компания в областта на регионалното развитие, за да ги консултира относно най-подходящите източници на финансиране. IRMA S.L е участвала в проекта StarTree⁽²⁾, финансиран от 7-ма рамкова програма за сътрудничество, от който дружеството Del Monte del Tabuyo на по-късен етап черпи практическа информация.

Важен източник на информация и възможности за създаване на мрежи е проектът „Mycology of Castilla y Leon“. Това е проект, финансиран на регионално ниво, който осигурява информация и популяризира микологията като ресурс с огромен потенциал, чиято икономическа стойност до онзи момент е била недооценена.

(1) <http://biobus.swst.org/index.php/bpbj/article/view/17/8>

(2) <https://star-tree.eu/>

(4) <http://www.delmontedetabuyo.com>

BIOREFINERY GLAS, ИРЛАНДИЯ

„Biorefinery Glas“ (келтската дума за „зелено“) е пилотен проект, финансиран от ЕЗФРСР (Мярка 16) и Министерството на земеделието, храните и морските въпроси през февруари 2019 г. в рамките на ПРСР на Ирландия. Проектът се основава на предишен проект по програма Хоризонт 2020 – „Agriforvalor“, който създава информационна база и мрежа за тази нова инициатива.

Проектът е в самото начало и обединява два ирландски академични института, два кооператива на земеделски производители и нидерландска технологична компания. Амбицията е да се подпомогнат доходите на земеделските производители, да се насърчи разнообразяването на дейностите и да се затвори производственият цикъл чрез използване не само на тревен протеин, но и остатъци от процеса на извличане на тревен протеин за производство на по-малко рафинирани продукти, като биогаз и органичен тор, и по този начин да се намали въздействието на земеделието върху околната среда.

Целите на проекта са няколко. Той ще демонстрира как дребномащабната технология за биорафинерия за трева може да се адаптира за фермите в южна Ирландия. Ирландският Институт по технологии в Трали и земеделските производители ще тестват производството на различни продукти, включително фураж с протеинови концентрат за добитък, пресовани фибри за добитък, пребиотични захари (за храни и фуражи), и ще възстановяват биогенните вещества от остатъците, за да ги превърнат в торове. От гледна точка на „нови умения“ земеделските производители не само ще се научат да използват биотехнологиите, но и ще затворят производствения цикъл чрез използване на остатъци за производство на по-малко рафинирани продукти, като например торове. Освен това земеделските производители ще участват в сътрудничество между различните стопанства и прилагане на нови бизнес модели и така ще подобрят своите умения за управление на бизнеса. Накрая, планът е земеделските производители да станат собственици на биорафинерията и така да им бъде предоставена възможност да разширят своя капацитет за управление на стопанствата си и за иновации.

Проектът е един добър пример за приобщаване и вложеност на местно ниво. Той разчита на местните природни, човешки, социални и финансови ресурси и включва разнообразни партньори в генерирането, прехвърлянето и прилагането на знания. Освен това проектът засилва взаимодействието между мерките, насочени към изменението на климата и тези, насочени към производството.

Финансирането по проекта е от Мярка 16 „Сътрудничество“ и чрез Оперативна група на EIP-AGRI, т.е. като пилотен проект, който свързва различни заинтересовани страни в мрежа, в която идеите се изпитват в реални условия. Проектът „Biorefinery Glas“ получава финансиране от Мярка 16 на ирландската ПРСР, която подпомага проекти, насочени към ефективност на природните ресурси и преход към нисковъглеродна и устойчива на климата икономика в областта на селското стопанство, храните и горското стопанство. Идеята по проекта е разработена и осъществена от ирландска изследователска организация (Институт по технологии, Трали).

© Unsplash, Andreas

разчитат на подход на основата на участие за разработване и прилагане на стратегията си за подобряване на икономическите, социалните и/или екологичните условия, по-специално чрез мобилизиране на решения на цифровите технологии. Интелигентните селища, работещи по проекти, свързани с биоикономиката, обхващат не само първичните производители, но достигат едновременно и до местните жители, публичния сектор и местните предприемачи. Включването и ангажирането на представители на обществените органи обикновено засилва доверието в проекта и желанието за споделяне на отговорности и разходи от страна на местните жители.

помага за преодоляване на различни предизвикателства, като например трудности при координирането, комуникацията и финансовите въпроси. Пилотните проекти, в които основни партньори са първичните производители, са от решаващо значение за преодоляване на риска и страховете им от финансов неуспех, както и за развиване на нови умения. Наскоро в Галуей, Западна Ирландия, е финансиран такъв тип пилотен проект чрез EIP-AGRI (вижте карето на тази страница)⁽⁵⁾.

Други примери, които могат да доведат до развиване на нови умения, са подходите от типа „Интелигентни селища“, изградени около вериги на стойността в биоикономиката, като например производство на биоенергия (например „Bioenergy Villages“ в Гьотинген, Германия⁽⁶⁾, вижте карето на страница 42). Интелигентните селища⁽⁷⁾ представляват общности в селските райони, които използват иновативни решения за подобряване на тяхната устойчивост, като надграждат върху силните страни и възможностите на местно ниво. Те

Сътрудничеството между различните заинтересовани страни укрепва доверието в рамките на местната мрежа и улеснява процеса на обучение чрез лесен обмен на знания, като освен това създава нова възможност за разработване на нови продукти на биологична основа. Освен подходите от типа „интелигентни селища“, тематичните мрежи, подкрепени по програма Хоризонт 2020 на ЕС, като „Agriforvalor“⁽⁸⁾ (с пилотни мрежи в Андалусия, Югоизточна Унгария

(5) <https://biorefineria.blogspot.com/2018/12/profile-biorefinery-glas-small-scale-farmer-led-green-biorefineries.html>; <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/biorefinery-glas-small-scale-farmer-led-green>

(6) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/s7_smart-villages_bioenergy-village_de.pdf

(7) За повече информация относно интелигентните селища, посетете портала за интелигентни селища на ENRD, https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages/smart-villages-portal_en

(8) <http://www.agriforvalor.eu>

и Ирландия) и „Panacea-h2020“⁽⁹⁾ (с участие на десет държави членки) или лаборатории като i-Danha Food Lab Accelerator⁽¹⁰⁾ в Португалия, имат за цел увеличаване на трансфера на знания и развитието на умения в биоикономиката.

СЕЛИЩЕ ЗА БИОЕНЕРГИЯ, ЮНДЕ, ГЕРМАНИЯ⁽¹⁾

Това селище за биоенергия е първото от този вид, създадено в Германия. То е резултат от идеята на Университета в Гьотинген да подпомогне внедряването на стратегия за биомаса за стартиране на преход към енергийно независимо общество чрез използване на биомаса от селското стопанство. Първоначалните цели са подкрепа на развитието на местната икономика и постигане на екологична устойчивост чрез опазване на биоразнообразието и намаляване на използването на минерални торове. На по-късен етап проектът допринася и за социалната устойчивост чрез повече участие на местната общност и споделени отговорности. Юнде е избрано сред 54 други селища заради силно положителната и ангажирана обратна връзка от страна на действащите лица и жителите.

В периода между 2000 г. и 2004 г., със силната подкрепа на кмета и инженерни компании, партньорите по проекта кандидатстват за разрешение, получават субсидии за инвестиция и планират система за биоенергия, както и топлоенергийна мрежа за областта. Жителите на селището (около 800 на брой) решават през 2004 г. да основат оперативен кооператив и инвестират собствени финансови ресурси в проекта за биоенергия. Правото на глас и дялът от приходите зависят от конкретната инвестирана сума. Проектът е финансиран и от ЕС, като например програма LEADER + (15% от общия бюджет) и от Министерството на храните и земеделието (75%), а останалите 10% са местно участие. Проектът става възможен и благодарение на националната схема за преференциални изкупни цени на електричество от възобновяеми източници.

Примерът на Юнде се превръща в регионален пилотен проект и с подкрепата на Университета получените знания се предават и на други селища както в региона, така и извън него. Към момента в региона има пет селища за биоенергия. Между 2000 и 2006 г. е основана и МИГ с подкрепата на LEADER+, наречена МИГ „Провинция Гьотинген“⁽²⁾, която служи като представителна организация за всички селища за биоенергия в регион Гьотинген.

(1) <http://www.bioenergiesdorf.de/en/home.html>

(2) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/s7_smart-villages_bioenergy-village_de.pdf

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО БИОИКОНОМИКАТА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

В селските райони в Европа се използват различни подходи за привличане на заинтересовани страни и за образуване на платформи и кластери за биоикономика. Някои проекти са на основата на участие и с действия „отдолу нагоре“, ръководени от местни предприемачи или новатори, а други са по-скоро насочени „отгоре надолу“, като например в случаите, когато са ръководени от изследователи или центрове за иновации, но които се стремят да включат местни действащи лица като първични производители, местни бизнеси и публични органи. Вижте например примера на CISA в Апенините в Болоня в Емилия-Романя, Италия (вижте карето на страница 43).

Това, което буди интерес, е фактът, че по-голямата част от тези модели са свързани с използването и/или разработването на инструменти за предаване на знания и ресурси на първичните производители.

Случаят на CISA (сегга AESS)⁽¹¹⁾ в Емилия-Романя е добър пример за последното и демонстрира възможност за набиране на скорост на биоикономиката дори и при липса на силно първоначално търсене. Ключова движеща сила в този случай е Провинция Болоня и най-вече Отдела по околна среда, който с готовност използва финансиране от ЕС за регионално развитие, за да стартира екологосъобразни проекти в слаборазвития район на Апенините.

Предвид подходите, възприети на различни нива в биоикономиката в селските райони и в Европа като цяло, съществуват множество фактори, които привличат нови действащи лица. Те включват: споделен риск, отговорност за разходите и приходите (например кооперативи), включване на представители на гражданското общество, частни и публични партньори (това е характерно и за проекта „Bio-step“⁽¹²⁾), надграждане върху съществуващите умения за развитие на нови такива (т.е. местна вложеност), използване на инструменти за предаване на знания за повишаване на осведомеността не само сред първите участници, а и сред останалите заинтересовани страни и

(9) <http://www.panacea-h2020.eu/about/panacea/panacea-network/#1515775944093-ba228efd-46cb>

(10) https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/w30_rural-innovation_3a-amorin.pdf

(11) <https://www.aess-modena.it/en/>

(12) http://www.bio-step.eu/fileadmin/BioSTEP/Bio_documents/BioSTEP_D4.2_Lessons_Learned_from_BioSTEP.pdf

адаптивна и благоприятстваща рамка на политиките.

По-конкретно, споделените рискове и отговорността за разходите и приходите са решаваща движеща сила за обединяване на местните заинтересовани страни и за справяне с всички срещнати предизвикателства, благодарение на споделена визия, която ги свързва. Проектът „GreenLab Skive“⁽¹³⁾ в Дания (вижте карето на страница 44) показва как споделената отговорност и участие могат да повишат осведомеността на заинтересованите страни в биоикономиката и да преодолеят потенциалните страхове, притеснения и грижи⁽¹⁴⁾.

Нещо повече – именно комбинацията от тези фактори може да привлече все повече участници в биоикономиката в селските райони. Наскоро създаденият Клъстер за биоикономика в Словакия⁽¹⁵⁾ демонстрира необходимото постоянство за повишаване на осведомеността там, където създаването на ясна визия и общо разбиране за пътя към биоикономиката тепърва предстои (вижте карето на страница 44). Това показва също и как местните заинтересовани страни, като университети и МСП, могат да се възползват от промените в политиката и да привлекат други заинтересовани страни, които да подпомогнат прехода към биоикономика.

© Flickr, Matt

CISA, АПЕНИНИ В ЕМИЛИЯ-РОМАНЯ, ИТАЛИЯ

През 2004 г. Провинция Болоня, местната банка за развитие CA.RI.SBO и италианският Институт за устойчиво развитие учредяват местния Център за екологични иновации (CISA), финансиран чрез фондове на ЕС за регионално развитие и развитие на селските райони. CISA представлява консорциум, обединяващ 11 общини в района на Апенините в Провинция Болоня.

Районът е богат на горски ресурси, но горският сектор почти не съществува. Поради тази причина целта на CISA е да създаде местен район за възобновяема енергия, който да се превърне в ключов пример за развитие на селски район чрез влагане на местни ресурси и приобщаване, както и за екологосъобразни практики.

CISA стартира три пилотни проекта, един за дребномащабно производство на биоенергия на основата на горски ресурси, заедно с дребномащабна водна електроцентрала и електроцентрала за автомобили, задвижвани от слънчева енергия. Тези пилотни проекти насърчават местните собственици на гори и бизнеси в горския сектор да сформират Кооператив на горското стопанство на име EPAV (с 30 члена) за по-ефективно извличане и доставяне на биомаса от района.

С времето CISA се разраства и обхваща 17 общини и се превръща в местен център за компетентност, който предоставя консултантски и технически услуги на собствениците на гори и бизнесите в областта на горското стопанство, както и на местните инсталации за биоенергия. Освен това, CISA предизвиква интереса и на други национални и международни организации, което дава възможност на организацията да участва в международни проекти и мрежи и да обменя знания и местни активи.

Наскоро CISA се сля с още един местен център за компетентност („Агенция за енергия и устойчиво развитие на Модена“ – AESS⁽¹⁾) за създаване на междуобщинска Агенция за енергетика, която включва общините на провинции Модена и Болоня. AESS разширява портфолиото от проекти на CISA чрез ангажиране на още публични и частни партньори и територии, като тя има същата цел да подпомогне развитието на селските райони чрез екологосъобразни проекти.

(1) <https://www.aess-modena.it/en/>

(13) http://www.greenlabskive.com/?_ga=2.72555027.1693405810.1553862662-1529062281.1553862662

(14) <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2157930X.2017.1281343>

(15) <http://bioeconomy.sk>

КЛЪСТЕР ЗА БИОИКОНОМИКА, СЛОВАКИЯ

През 2018 г. Сдружението на клъстерите в Словакия⁽¹⁾, Университета по земеделие и други изследователски центрове решават да инвестират ресурси в създаването на клъстер за биоикономика. При липсата на ясна национална стратегия за биоикономика, партньори от частния и академичния сектор се обединяват, за да започнат да набират скорост за развитие на биоикономиката в Словакия. Наскоро създаденият клъстер желае да разработи разнообразно портфолио от вериги на стойността в биоикономиката, като се започне от екологични сгради до биокозметика и биофармацевтични продукти. Първо обаче е необходимо да увеличат информационната база и да привлекат нови партньори за разработване на обща визия за биоикономиката, върху която да създават по-конкретни дейности.

Целта е включване на регионални МСП и земеделски производители – най-вече в голям мащаб поради структурата на селскостопанския сектор, за разработване на информационна база за: 1) постигане на общо разбиране за биоикономиката и демонстриране, че някои партньори или МСП вече вършат дейности, свързани с биоикономиката; 2) обучения и убеждаване на партньорите да си сътрудничат; 3) предоставяне на помощ на партньорите в намирането на сътрудници; 4) набелязване на потребностите от иновации на компаниите; 5) доказване на земеделските производители, че биоикономиката не е свързана само с първичното производство, но и с използването на отпадъци за по-комплексни продукти; и 6) инвестиране във вериги на стойността в биоикономиката, като биокозметика и фармацевтични продукти.

Бъдещите планове ще зависят от отговора на МСП и земеделските производители, като клъстерът се надява да изпълни пилотни проекти в земеделските стопанства и да обхване и други сектори, като екологичното строителство и биофармацевтичните продукти.

(1) <https://www.clustercollaboration.eu/cluster-networks/union-slovak-clusters>

GREENLAB SKIVE, ДАНИЯ

GreenLab Skive е парк в селски район, предназначен за бизнеси, работещи активно с интегрирана възобновяема енергия, съхранение на енергия и ресурсна ефективност. Той се намира в селски район с проблемно развитие и включва различни местни партньори, като кооператив и сдружение на земеделски производители, местни дружества и две многонационални компании, както и общинския съвет. Паркът се изгражда в момента и ще включва инсталация за биогаз, биорафинерия за извличане на протеин от морски звезди, който ще се използва за фураж от местните земеделски производители и ще замести вноса на органична соя от Китай, и електроцентралата с високо напрежение с вятърни турбини. Проектът е финансиран предимно с публично (общинско) финансиране и програма Interreg на ЕС.

Идеята за GreenLab е иницирана през февруари 2015 г. от петима членове на общинския съвет на Скиве в Дания. Името на общинския екип е „Energibyen Skive“. Идеята на Energibyen Skive възниква въз основа на осъзнатата от тях необходимост за справяне с икономическата и социална криза в селския район.

Първата стъпка по проекта е да се свържат с местните енергийни дружества и с две многонационални предприятия (чрез представителството им в Дания), а именно – E.ON и Røghair, за да проверят дали те биха проявили интерес към идеята за създаване на бизнес парк, комбиниращ различни технологии за възобновяема енергия и биорафинерия.

Същевременно те започват да организират срещи и обсъждания с местните жители и земеделски производители, за да повишат осведомеността относно спешността от мерки за подпомагане на развитието на местната икономика. По-конкретно общинският съвет

провежда обществени обсъждания за вземане на решения относно смяна на предназначението на земеделски земи и за да даде отговори на притесненията на земеделските производители. Около 60 земеделски производители решават да сформират кооператив, който да притежава 50% от инсталацията за биогаз (като останалите 50% са собственост на E.ON). Така земеделските производители се възползват от приходите от доставяне на топлинна енергия и предоставяне на биомаса, както и от използването на произведения органичен тор от анаеробното разграждане. Местните рибари предлагат да инвестират в биорафинерия за извличане на протеин от морски звезди. Морските звезди са инвазивен вид във фиорда и така използването им за извличане на протеина оказва положително въздействие върху околната среда. Извлечените протеини след това се използват като животински фураж от местните земеделски производители.

Energibyen Skive инвестира доста усилия в диалог и комуникация с местните заинтересовани страни. Екипът обяснява как въпреки загубите (например на някои земеделски производители се налага да продадат земите си, за да се монтират съоръженията на инсталациите), ползите са многобройни и дългосрочни (например нови работни места, по-ниска безработица, по-малко емисии, привличане на нови и млади хора в района, откриване на нови училища и т.н.). През 2015 г. Университетът в Олборг прави проучване за оценка на жизнения цикъл относно потенциала за екологична устойчивост на GreenLab и оценява, че проектът успява да намали емисиите от CO₂ с 35 000 т годишно. Комуникацията между различните заинтересовани страни, улеснена чрез активната роля на общината, е от решаващо значение за свързване на притесненията на многонационалните компании и тези на местните партньори и за създаване на нова визия.

ПУБЛИКАЦИИ НА ENRD

Бъдете информирани за последните новини, гледни точки и разработки в областта на развитието на селските райони в ЕС като четете различните публикации на ENRD.

Можете да ги получите от раздел „Publications“ (Публикации) на <https://enrd.ec.europa.eu>, като попълните онлайн формуляра на <https://enrd.ec.europa.eu/publications/search>.

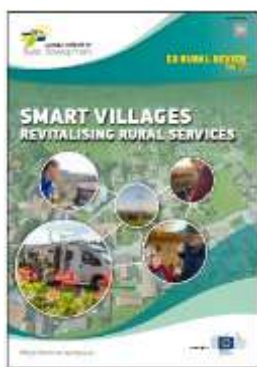
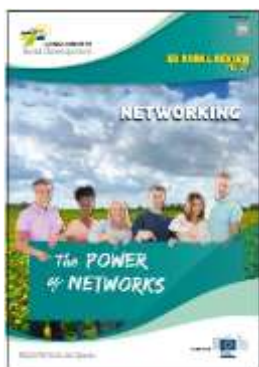
ПРЕГЛЕД НА ПОЛИТИКАТА НА ЕС ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Прегледът на политиката на ЕС за селските райони е основната тематична публикация на ENRD. Тя представя последната информация и гледни точки по конкретна тема, свързана с развитието на селските райони в Европа. Темите варират от предприемачество в селските райони и качество на храните до изменение на климата и социално приобщаване. Изданието се публикува два пъти годишно на шест езика на ЕС (английски, френски, немски, испански, италиански и полски).

№ 27 – Създаване на мрежи

№ 26 – Интелигентни селища: съживяване на услугите в селските райони

№ 25 – Ресурсна ефективност

БРОШУРА НА ПРОЕКТИТЕ ПО ЕЗФРСР

ENRD издава брошури, представящи добри и интересни примери за проекти, финансирани от ЕЗФРСР. Всяко издание акцентира върху успешни примери за проекти по определена тема в областта на развитието на селските райони. Брошурите имат за цел да демонстрира постиженията на ЕЗФРСР и да вдъхнови бъдещи проекти. Те се публикуват на шест езика на ЕС (английски, френски, немски, испански, италиански и полски).

RURAL CONNECTIONS

Rural Connections е списание за развитието на селските райони в Европа. Rural Connections, което се издава от ENRD, представя гледните точки на различни хора и организации относно важни въпроси по развитието на селските райони, както и истории и профили на проекти за развитие на селските райони и техните партньори. Освен това, списанието дава актуална информация на читателите относно новините, свързани с развитието на селските райони на територията на цяла Европа, които може да са пропуснали. То се публикува през пролетта и есента на шест езика на ЕС (английски, френски, немски, испански, италиански и полски).

БЮЛЕТИН

Всички новости относно развитието на селските райони в Европа – доставени направо в пощенската Ви кутия веднъж месечно! Бюлетинът на ENRD дава кратки резюмета на нови проблеми, горещи теми, новини и събития, свързани с развитието на селските райони в Европа.

Абонирайте се тук: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/enrd-newsletter_en

КЪДЕ ДА ОТКРИЕТЕ ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЕС

Онлайн

- Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС можете да откриете в уебсайта Европа на: https://europa.eu/european-union/index_en

Публикации на ЕС

- Можете да изтеглите или да поръчате безплатни и платени публикации на ЕС от: <https://publications.europa.eu/en/publications>
- Повече копия от безплатните публикации можете да получите като се свържете с Europe Direct или с местния си информационен център (вижте https://europa.eu/european-union/contact_en).

ENRD онлайн

Харесайте
страницата във
Facebook на ENRD

Гледайте
видеоклиповете
EURural в YouTube

Последвайте
@ENRD_CP
в Twitter

Присъединете се към
дискусийната група на
ENRD в LinkedIn

Звено за контакт на ENRD
Rue de la Loi/Wetstraat, 38 (bte 4)
1040 Брюксел,
БЕЛГИЯ
Тел. +32 2 801 38 00
info@enrd.eu

<https://enrd.ec.europa.eu>

Европейска мрежа за развитие на
селските райони